

UMEÅ UNIVERSITET

Högskoleprovet våren och hösten 2023

Provtagargruppens sammansättning och resultat

Christina Wikström

Inga Laukaityte

Per-Erik Lyrén

BVM Nr 73, 2024

ISSN 1652-7313

Abstract

The Swedish Scholastic Assessment Test, or SweSAT (in Swedish: Högskoleprovet), is a selection instrument in the admission to university and higher education studies in Sweden. The purpose of the test is to serve as an alternative to the upper secondary GPA in the selection to higher education. The test is administered twice a year, and voluntary to take. A test result is valid for eight years, and if an individual takes the test multiple times, the best result is considered. The popularity of the test is affected by factors such as changes in secondary education, the job market, and the demand for higher education. This leads to variations in the number of test-takers and their characteristics across different test administrations. After three years with some irregularities in test administration due to Covid19, the standard procedure with two tests per year was resumed in 2023. The purpose of this report is to describe the groups of test-takers in the spring and autumn of 2023 in terms of their composition and results. The results are presented for test-takers of different genders, ages, and educational backgrounds. The report also describes test repeaters as well as the equating procedure of the tests administered in 2023.

Sammanfattning

Högskoleprovet är ett urvalsinstrument vid antagning till universitet och högre utbildning i Sverige. Syftet med provet är att fungera som ett alternativ till gymnasiebetygens meritvärde i urvalet till högre utbildning när antalet sökande överstiger antalet studieplatser. Provet administreras två gånger per år, det är frivilligt och det finns ingen gräns för hur många gånger det kan skrivas. Ett provresultat är giltigt i åtta år, och för den som skriver provet flera gånger beaktas det bästa resultatet. Provets popularitet varierar något över tid och påverkas av faktorer som förändringar inom gymnasieutbildningen, arbetsmarknaden och efterfrågan på högre utbildning. Detta leder till variationer i antalet provtagare och deras egenskaper vid olika provtillfällen. Efter tre år med vissa avvikelser i provadministrationen på grund av Covid19-pandemin blev 2023 åter ett normalår i avseendet två prov per år. Syftet med denna rapport är att beskriva provtagargrupperna och hur de presterade på provet när högskoleprovet gavs våren och hösten 2023. Resultaten presenteras för provdeltagargruppen som helhet men också uppdelat i grupper baserat på kön, ålder och utbildningsbakgrund. Dessutom redovisas i vilken utsträckning provdeltagarna väljer att skriva provet flera gånger och deras prestationer vid upprepade tillfällen. Rapporten beskriver också normeringen av provresultat och utfallet av denna process.

Innehållsförteckning

Inledning	1
<i>Provets syfte</i>	<i>1</i>
<i>Genomförandet</i>	<i>2</i>
<i>Rapportens syfte och disposition</i>	<i>3</i>
Högskoleprovet	4
<i>Kort historik</i>	<i>4</i>
<i>Provdeltagarna</i>	<i>4</i>
<i>Förändringar av provet</i>	<i>5</i>
Dagens högskoleprov	8
<i>Provgenomförandet</i>	<i>8</i>
<i>Provets jämförbarhet mellan administrationer</i>	<i>10</i>
Provtagargruppen 2023	11
<i>Resultat på gruppnivå</i>	<i>13</i>
Män och kvinnor	13
Utbildningsbakgrundens betydelse	16
Ålder	18
Social bakgrund	22
Normeringen av provet	23
<i>Tillvägagångssätt</i>	<i>24</i>
<i>Normeringen av den kvantitativa delen 2023</i>	<i>25</i>
Totalpopulationen	25
Referenspopulation I	25
Referenspopulation II	25
<i>Normeringen av den verbala delen 2023</i>	<i>26</i>
Totalpopulationen	26
Referenspopulation I	26
Referenspopulation II	26
<i>Utfallet från normeringen</i>	<i>27</i>
Upprepat provtagande	28

Sammanfattning och diskussion	32
Referenser.....	38

Inledning

Högskoleprovet utgör ett av de urvalsinstrument som används i antagningen till universitets- och högskoleutbildning i Sverige. Provet används i rangordningen av behöriga sökande när det är konkurrens om studieplatserna till en viss utbildning, men det är inte behörighetsgivande. För behörighet krävs gymnasieutbildning eller motsvarande, med särskilda krav på kurser beroende på vilken högskoleutbildning det gäller. Regelverket, som fastställs av regeringen och implementeras och följs upp av Universitets- och högskolerådet (UHR) respektive Universitetskanslersämbetet (UKÄ), fastställer att minst en tredjedel av platserna ska tilldelas behöriga sökande utifrån deras genomsnittliga gymnasiebetyg, och minst en tredjedel av platserna tilldelas behöriga sökande utifrån deras högskoleprovsresultat. Det finns också möjlighet att tilldela upp till en tredjedel av platserna på grundval av alternativa urvalsinstrument. I regel antar högskolorna huvuddelen av de sökande utifrån gymnasiebetyg och den anvisade tredjedelen utifrån resultat på högskoleprovet. Alla som söker med sina gymnasiebetyg hamnar i betyggruppen, och den som har ett giltigt högskoleprovsresultat hamnar även i högskoleprovsgruppen vilket innebär ytterligare en urvalsgrupp och ”kö” i urvalet.

Högskoleprovet administreras två gånger per år. Provet är frivilligt och öppet för alla, dock med en nedre åldersgräns på 18 år. Ett provresultat är giltigt i åtta år, vilket är en utökning från fem år sedan 2020. Om den som söker till högre utbildning har tagit högskoleprovet fler än en gång under den senaste åttaårsperioden räknas det bästa resultatet. Eftersom det inte finns något att förlora på att ta provet eller på att ta provet upprepade gånger (mer än kostnaden och tiden som krävs) är det inte ovanligt att upprepa provet, eller att ta provet vid flera tillfällen.

Provets syfte

Syftet med högskoleprovet är att erbjuda ett alternativ i urvalet, där den tänkta målgruppen framförallt är sökande som inte har möjligheter att konkurrera om studieplatser med sina gymnasiebetyg. För många kan Högskoleprovet vara den enda möjligheten att konkurrera om en översökt studieplats. Det kan handla om personer som har bättre kunskaper än betygen visar, eller som vill börja studera senare i livet. Provet kan vara viktigt för den som har gymnasieutbildning i ett tidigare eller annat betygssystem eller skolform, som folkhögskola eller liknande. En stor del av provtagarna har dock höga betyg från gymnasiet. Ett antagande är att de väljer att göra provet av eget intresse eller som ett sätt att maximera sina möjligheter i urvalet till vidare studier. De har inget att förlora på att ta provet, och konkurrensen kan se olika ut i antagningsgrupperna. Provet har därmed olika betydelse för olika provtagare.

Även om en stor del av de som söker utbildningar där det är konkurrens om platserna tar högskoleprovet, så gör inte alla det. Den som har tillräckligt höga betyg behöver inte provet för att bli antagen och kan avstå från att göra det, andra kan välja bort provet av andra orsaker.

Genomförandet

Högskoleprovet är omfattande och tar en hel dag i anspråk. Under provdagen genomförs normalt fem provpass om 55 minuter samt mellanliggande raster. Vid provgenomförandet gäller strikta tidsramar. Tiden är beräknad tillräcklig för att alla uppgifter inom varje provpass ska kunna besvaras, och rekommenderad tidsanvändning per uppgift finns redovisad. Det krävs att tiden nyttjas effektivt och provet kan därför upplevas tidspressat. För optimal prestation krävs ofta planering inför provet och strategier vid provgenomförandet när det gäller i vilken ordning delar och uppgifter tas. Detta innebär att det första provtillfället kan bli något av ett lärtillfälle, och att det kan löna sig att ta provet fler gånger. Det är också möjligt att förbättra ett provresultat genom att öva på de kunskaper och färdigheter som mäts genom provet, exempelvis matematiska kunskaper och de typer av problem som provet presenterar. Detta visar sig också i statistiken som redovisas för provet, där en förbättring ofta sker mellan det första och andra provtillfället. En studie av Stenlund, Eklöf och Lyrén (2016) visade på en liten eller ingen skillnad mellan låg- och högpresterande när det gäller användande av olika strategier före och under provet.

Antalet provtagare varierar något från tillfälle till tillfälle, kanske främst beroende på söktrycket till högskolan och hur situationen ser ut på arbetsmarknaden. Även kohorternas storlek har stor betydelse, eftersom den största gruppen provtagare utgörs av personer som är på väg att avsluta eller nyligen avslutat gymnasieutbildning. Sådana saker påverkar inte bara antalet provtagare utan också i viss mån hur provtagargruppen är sammansatt. Eftersom provtagargruppen förändras över tid är det viktigt att regelbundet följa upp provet, för att kunna studera vilka som tar provet och hur de presterar. Det är känt att det finns gruppskillnader mellan provtagare som har att göra med deras bakgrund och tidigare utbildning och prestationer, men ambitionen är att provet inte ska ge fördelar åt grupper av provtagare eller på något sätt fungera olika för olika grupper. Detta är en svår uppgift eftersom kunskapsskillnader ska visas genom provet samtidigt som individers bakgrund och utbildningsframgång ofta är sammankopplat. Detta är också svårt att följa upp eftersom sådan data är svårtillgänglig. Uppföljningar av provet och hur det fungerar för provtagare med olika bakgrund, likt denna rapport, har gjorts årligen sedan provet infördes, de senaste åren av Wikström, Laukaityte och Lyrén (2023) samt Wikström och Laukaityte (2022a, 2022b).

Rapportens syfte och disposition

Syftet med denna rapport är att beskriva provtagargruppen och hur de presterade på Högskoleprovet våren och hösten 2023, samt att göra jämförelser med provtagargrupper och deras prestationer tidigare år. För att ge läsare som inte är helt insatt i högskoleprovets bakgrund och egenskaper en förståelse för vad provet förväntas göra och hur provet är utformat följer först ett avsnitt som beskriver provets historia och utveckling över tid. Därefter redovisas en beskrivning av hur provet ser ut idag. I avsnitten därefter redovisas och diskuteras statistik från de prov som administrerades under året 2023; vilka som tog provet under våren och hösten och hur de presterade. Rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion av hur provet fungerar och ger förslag på inriktningar för vidare forskning.

Högskoleprovet

Kort historik

Högskoleprovet har en lång historia i det svenska utbildningssystemet och är i stora delar oförändrat sedan det infördes 1977. Antagnings- eller urvalsprov är inte ovanliga ur ett internationellt perspektiv, men Högskoleprovet är unikt i flera hänseenden, framförallt när det gäller hur det administreras. Dels är det inte ett obligatoriskt prov utan valfritt att ta, dels står det för sig självt i antagningssystemet. Det är annars vanligt att provresultat och betyg kombineras (Wikström, 2008). Det är också relativt unikt att ett prov används till i princip samtliga lärosäten som erbjuder högre utbildning, och att högskolornas föreskrifter när det gäller till exempel urval är centralt framställda. Provet infördes också med ett annat syfte än liknande prov internationellt, då grundtanken var att erbjuda fler vägar in i högskolan, och på så sätt bredda rekryteringen till högskolan. Detta reflekterar också synen på att högskolan ska vara öppen för alla, och provet ingår då som viktig del i möjligheten till livslångt lärande.

När högskoleprovet infördes 1977 var syftet att erbjuda en alternativ väg in i högskolan. De första åren betraktades som en försöksperiod där provet skulle ges till en begränsad grupp sökande. Målgruppen var inledningsvis äldre studenter som inte hade betyg från gymnasieskolan eller tillräckligt höga betyg för att kunna konkurrera om attraktiva studieplatser. Antagandet var att sökande kunde ha tillgodogjort sig viktiga kunskaper senare än under gymnasieskolan, till exempel genom yrkeserfarenhet. Provet erbjöds därför inledningsvis enbart till personer som var minst 25 år gamla och som hade minst fyra års arbetslivserfarenhet. De fick en egen kvotgrupp i antagningen till högskolan, och rangordnades efter sina högskoleprovsresultat. En viktig förändring skedde år 1991 då nya regler för antagning till universitets- och högskolestudier trädde i kraft. Möjligheten att ta högskoleprovet öppnades för alla, något som gäller än idag, med skillnaden att det idag finns en nedre åldersgräns om 18 år. För en utförlig beskrivning av provets historia och utveckling, se exempelvis Wedman (2017).

Provdeltagarna

Högskoleprovet har sedan det öppnades för alla varit populärt bland sökande till högre utbildning, och den allra största gruppen provtagare är gymnasie-studerande eller personer som nyligen avslutat gymnasiet. Under hela 1980-talet, när enbart personer 25 år och äldre kunde söka högre utbildning genom ett högskoleprovsresultat, togs högskoleprovet av cirka 10 000 personer varje år, med tre femtedelar på våren och två femtedelar på hösten. Efter att provet öppnats för alla ökade antalet provtagare avsevärt. Under 1990-talet togs pro-

vet av mellan 130 000 och 145 000 personer varje år, fortfarande med en liknande fördelning mellan vår och höst. Därefter minskade antalet provtagare och var som lägst år 2007, då provet genomfördes av totalt sett ungefär 65 000 personer under året. Därefter har antalet provtagare varierat. 2017 togs provet av 111 000 provtagare, ett antal som sedan minskade till 102 000 provtagare 2018 och 97 000 provtagare 2019. Under pandemin var grupperna betydligt mindre. I synnerhet under 2020 blev detta påtagligt med enbart 23 288 provtagare. Det låga antalet berodde på att vårens prov ställdes in och höstens prov gavs med strikta restriktioner vad gällde vem som fick ta provet. Under 2021, när restriktionerna lättade något och tre prov administrerades under året, tog 73 592 personer provet. Antalet provtagare ökade ytterligare 2022 med sammanlagt 96 229 provtagare. Året 2023 tog 101 066 personer provet, vilket är jämförbart med 101 924 provtagare året 2018. Det bör nämnas att detta är antalet genomförde prov och att dessa siffror inkluderar personer som gjort provet vid två tillfällen under året. Det gäller dock även för tidigare prov som redovisas årsvis. Orsakerna till de förändringar i antalet prov som tas har inte studerats närmare men beror troligtvis på många olika saker såsom läget på arbetsmarknaden, konkurrensen till högskoleplatserna, och storleken på årskullarna. De flesta provtagare är omkring 20 år gamla, och storleken på kohorterna i denna åldersgrupp har därför stor betydelse. Förändringar i betygssystem och den osäkerhet som sådana för med sig antas också ha betydelse, där en uppgång i provtagande ses i samband med betygsreformer.

Sammanfattningsvis har antalet provtagare varierat något över tid. Det finns dock i nuläget inget som tyder på att provets popularitet håller på att minska, och det är alltså ett stort antal av de som söker till högre utbildning som har tagit högskoleprovet.

Förändringar av provet

Sedan högskoleprovet infördes har provet eller hur det används förändrats vid några tillfällen. De senare åren har några förändringar skett som har betydelse för vilka som tar provet och hur länge ett provresultat är giltigt. Under covid-19-pandemin infördes en tillfällig nedre åldersgräns om 19 år, som sedan justerades till 18 år efter pandemin. Anledningarna till införandet skilde sig åt något. Åldersgränsen under pandemin syftade till att minska provtagargrupperna. Genom en 19-årsgräns prioriterades de personer som verkligen har nytta av provet. Den efterföljande 18-årsgränsen hade planerats en längre tid, och handlade också om att utesluta yngre personer som inte behöver ett provresultat eftersom de ännu inte avslutat sin gymnasieutbildning. Genom åldersgränsen förhindras också eventuella situationer där en gymnasieelev som presterar högt på provet tappar motivation för sina studier. År 2020 ökades provets giltighetstid från fem till åtta år. Även detta var en åtgärd i

syfte att minska trycket på provet och minska antalet provtagare per tillfälle. Detta har dock inte visat sig ge någon större effekt eftersom provdeltagandet har ökat de senaste åren, med undantag för pandemiåren då det infördes tillfälliga begränsningar i provdeltagandet.

När det gäller det reguljära högskoleprovets innehåll och utformning så har det skett förändringar vid några tillfällen. Dessa förändringar beskrivs mer i detalj av exempelvis Henrysson (1994), Henrysson och Wedman (1995), Wedman (2017) samt Lyrén och Ögren (2013). Den senaste större förändringen av provet skedde 2011. Då infördes nya delprov, och antalet kvantitativa uppgifter utökades så att det blev en jämn balans mellan provets verbala och kvantitativa delar, med 80 uppgifter inom respektive del. Några nya delprov introducerades och uppgifterna fördelades till viss del om inom de olika delproven. Detta har därefter inte förändrats. De prov som gavs under 2023 skilde sig således inte från tidigare år i utformning vad gäller delprov och antal uppgifter.

Det har vid något tillfälle skett vissa förändringar av exempelvis ordningsföljden inom provet för att försvåra fusk. Detta hände dock inte 2023 som den här rapporten gäller, utan de prov som administrerades då följde samma upplägg för samtliga provtagare som genomförde det ordinarie provet, undantaget det så kallade utprovningsspasset som alltid ges i ett flertal varianter spridda över landet.

I Tabell 1 nedan redovisas hur provets sammansättning har förändrats från den första provversionen till den nu gällande.

Tabell 1. Delproven och antalet uppgifter i högskoleprovet sett över tid.

Delprov	1977-1979	1980-1991	1992-1995	1996- vt 2011	ht 2011-
ORD	30	30	30	40	20
NOG	20	20	20	22	12
LÄS	30	24	24	20	20
DTK	20	20	20	20	24
STUF	20	20	-	-	-
AO	30	30	30	-	-
ELF	-	-	24	20	20
XYZ	-	-	-	-	24
KVA	-	-	-	-	20
MEK	-	-	-	-	20
Totalt	150	144	148	122	160

Provets nuvarande utformning beskrivs bland annat av Lyrén och Ögren (2013) och översiktligt senare i denna rapport. Syftet med förändringarna 2011 var att göra det möjligt att redovisa ett normerat resultat för provets verbala och kvantitativa delar, och inte enbart totalresultatet som fram till dess varit fallet. Bakgrunden till detta var att det framförts önskemål att kunna vikta den kvantitativa eller verbala delen av provet högre än den andra i urvalet. Utbildningar med en teknisk och matematisk inriktning önskade en större betoning på provets matematiska del, och utbildningar som inte hade en matematisk inriktning hade ett större intresse för informationen från provets verbala delar. Detta har dock hittills enbart genomförts på försök.

Dagens högskoleprov

Provet har efter 2011 års förändringar, vilka beskrevs ovan, haft en oförändrad utformning och sammansättning av innehåll. Som tidigare består det reguljära provet av ett fast antal men unika uppgifter vid varje provtillfälle.

Provgenomförandet

Högskoleprovet ges i normalfallet vid två tillfällen varje år; ett på våren och ett på hösten.

En provdag är indelad i fem provpass; två provpass med kvantitativa uppgifter, två provpass med verbala uppgifter, och ett provpass som kallas utprovningsspasset. Det innehåller uppgifter som ska provas ut empiriskt eller uppgifter som är så kallade ankaruppgifter som används i normeringen (se Figur 1 nedan). Utprovningsspasset består antingen av kvantitativa eller verbala uppgifter och är utformat på samma sätt som de reguljära provpassen av samma typ. Provtagarna får information om att ett av provpassen är ett utprovningsspass men de får inte veta vilket det är, eftersom det viktigt att provdeltagarna besvarar utprovningsspassuppgifterna efter bästa förmåga så att det därigenom går att få tillförlitlig information om hur de fungerar. Uppgifter som visar sig fungera väl kan komma att ingå i framtida prov, uppgifter som har brister kasseras eller revideras och provas om vid ett senare tillfälle. Uppgifterna i utprovningsspasset redovisas inte i efterhand och räknas inte heller in i provresultatet. Utprovningsspasset beskrivs därför inte heller närmare i denna rapport.

Varje provpass består av ett häfte med uppgifter som hämtats från fyra olika delprov som är antingen kvantitativa eller verbala. De kvantitativa provpassen består således av uppgifter från delproven XYZ, KVA, NOG och DTK. De verbala provpassen består av uppgifter från delproven ORD, MEK, LÄS och ELF.

De kvantitativa delproven i Högskoleprovet är:

- XYZ, som mäter förmågan att lösa matematiska problem (24 uppgifter),
- KVA, som mäter förmågan att göra kvantitativa jämförelser (20 uppgifter),
- NOG, som mäter förmågan att hantera matematiska och logiska problem (12 uppgifter), och

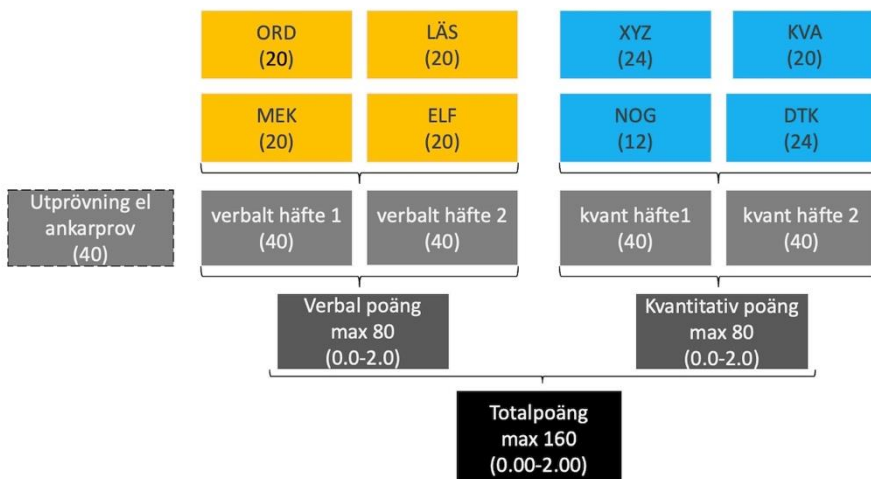
- DTK, som mäter förmågan att hämta och tolka information från grafiska beskrivningar (24 uppgifter).

De verbala delproven är:

- ORD, som mäter svensk ordförståelse (20 uppgifter)
- MEK, som mäter förståelse av ord och begrepp i kontext (20 uppgifter),
- LÄS som mäter svensk läsförståelse (20 uppgifter), och
- ELF som mäter engelsk läsförståelse (20 uppgifter).

Det är tydligt angivet i varje provhäfte vilket delprov som de olika uppgifterna hör till. Varje provpass ges normalt 55 minuter som maxtid. Utökad provtid ges enbart till provtagare som har rätt till ett anpassat prov, i nuläget dyslektiker och personer med synskada. Det finns rekommendationer vad gäller tidsanvändning för de olika uppgifterna, eftersom vissa uppgifter bedöms mer tidskrävande än andra och tiden måste användas effektivt. Provdeltagarna får dock själva disponera tiden och välja i vilken ordning uppgifterna besvaras.

Provet illustreras i figur 1 nedan.

Figur 1. Högskoleprovets sammansättning och utformning.

Provets jämförbarhet mellan administrationer

Högskoleprovet är ett så kallat normrelaterat prov, vilket betyder att resultatet utgår från den totala gruppens prestation. Resultatet ger information om hur en provtagare har presterat i förhållande till andra provtagare. Det finns inga kravgränser eller liknande som det kan göra för mål- eller kriterierelaterade prov, till exempel de nationella proven.

En viktig del för provets transparens är att uppgifterna i provet och provets facit offentliggörs efter varje administration. Det innebär dock att varje nytt prov måste bestå av nya uppgifter, även om provets utformning i regel är oförändrat vad gäller de delprov som det innehåller och de kunskaper och färdigheter som de ska mäta. Provet består av 160 uppgifter, och eftersom ett rätt svar ger en poäng är den maximala "råpoängen" 160. Eftersom provresultat är giltiga över provtillfällen och i dagsläget i hela åtta år, är det viktigt att ett resultat med exakthet går att jämföras med ett annat resultat.

Varje prov måste därför vara jämförbart med tidigare prov när det gäller vad provet mäter och hur svårt det är. Även om provutvecklingen är rigorös, och alla uppgifter som ingår i ett skarpt prov är granskade många gånger och empiriskt utprovade minst en gång är det inte möjligt att uppnå den exakthet som krävs. För detta genomförs en ekvivaleringsprocess. Den går till så att provet och provtagargruppen analyseras med ett flertal statistiska analysmetoder, och jämförs med tidigare provomgångar. Råpoängen överförs därefter till en standardiserad, så kallad normerad skala. Den normerade skalan går från 0.00 till 2.00.

Den ökade giltighetstiden från fem till åtta år har ställt särskilda krav på både provkonstruktionen och den efterföljande normeringen, eftersom antalet prov som måste vara parallella och jämförbara därigenom ökade från 10 till 16 prov, baserat på att två prov administreras per år. Detta diskuteras senare i denna rapport, tillsammans med beskrivningen av normeringen av 2023 års prov.

Provtagargruppen 2023

Under år 2023 gavs högskoleprovet vid två tillfällen; den 25 mars och den 22 oktober. Vid provtillfället i mars togs provet av 58 990 personer och i oktober av 42 076 personer. Det innebär dock inte 101 066 unika provtagare, eftersom provet kan tas upprepade gånger och ett flertal provtagare tog provet både på våren och hösten.

För att kunna jämföra provtagargrupperna vid dessa provtillfällen och även med föregående års genomförda prov återges i Tabell 2 provtagarnas procentuella fördelning med avseende på kön, åldersgrupp och utbildningsnivå. Provtillfällen på våren redovisas som tillfällen A, på hösten som B. Statistik från tidigare år visar att provtagargruppen har förändrats något över tid, i synnerhet om man går längre tillbaka i tid. En stabil trend är att antalet provtagare är fler på våren än på hösten, även om skillnaden har minskat i jämförelse med under 80- och 90-talen. Andelen kvinnor som genomför provet har alltid varit något större än andelen män, med undantag för provtillfället våren 2012 då andelen kvinnor och andelen män var ungefär lika stora.

När provet öppnades för alla år 1991 ökade antalet provtagare dramatiskt, i synnerhet gällde det yngre provtagare som tidigare varit utestängda från provet. Andelen provtagare som är 20 år eller yngre ökade därefter successivt under 90-talet för att stabiliseras under en period, men på senare år har den gruppen blivit allt större. Denna grupp är vanligtvis större på hösten än på våren, och under 2023 utgjorde den 63 procent av provtagargruppen på våren och 68 procent av provtagargruppen på hösten.

Tabell 2. Provtagarnas procentuella fördelning utifrån kön, ålder och utbildning.

År	20B	21A- 21B	22A1	22A2	22B	23A	23B
Kön							
Män	47	45	46	46	45	48	46
Kvinnor	53	56	54	54	55	52	54
Ålder							
≤ 20 år	69	49	61	62	66	63	68
21–24 år	13	30	24	24	20	23	19
25–29 år	7	12	8	8	7	7	6
30–39 år	7	8	5	5	5	5	4
≥ 40 år	4	3	2	2	2	2	2

Utbildning							
Grund/realskola	2	2	2	2	2	2	2
Folkhögskola	2	2	2	2	1	1	1
Gymnasium ≤ 2 år	4	4	3	3	3	3	3
Gymnasium ≥ 3 år	81	74	80	80	79	81	81
Högskola ≤ 120 hp	5	11	8	8	8	7	7
Högskola > 120 hp	4	5	3	3	4	3	4
Ej angivet	2	2	2	2	3	3	2
Totalt antal	23 288	73 592	29 315	28 358	38 333	58 990	42 076

När det gäller utbildningsbakgrund har majoriteten av provtagarna en tre- eller fyraårig gymnasieutbildning. I Tabell 3 nedan redovisas hur män respektive kvinnor är procentuellt fördelade på utbildningsbakgrund (högsta angivna utbildning) vid de fyra senaste provtillfällena.

Överlag är skillnaderna mellan män och kvinnor mycket små och överstiger inte en procentenhet, vilket framgår av Tabell 3.

Tabell 3. Män respektive kvinnor som deltog i högskoleproven 22A–23B, procentuellt fördelade efter högsta angivna utbildning.

Utbildning	22A1	22A2	22B	23A	23B
	m/k	m/k	m/k	m/k	m/k
Grund/realskola	2/1	2/1	3/2	2/1	2/2
Folkhögskola	1/2	1/2	1/1	1/1	1/1
Gymnasium ≤ 2 år	3/3	3/3	3/3	3/3	3/3
Gymnasium ≥ 3 år	80/80	81/80	79/80	81/81	81/82
Högskola ≤ 120 hp	7/8	8/8	8/7	7/7	7/7
Högskola > 120 hp	3/4	3/3	4/4	3/3	4/4
Ej angivet	2/2	2/2	3/3	2/2	3/2

I Tabell 4 framgår hur män respektive kvinnor är procentuellt fördelade på olika åldersgrupper. Även här finns inga eller mycket små skillnader, och överstiger inte 2 procentenhet i någon grupp de senaste två åren. I båda proven 2023 var det en procentenhets övervikt för män i åldersgruppen 21-24 år och en procentenhets övervikt för kvinnor i åldersgruppen 30-39 år.

Dessutom var det i provet 23B en procentenhets övervikt för kvinnor i åldersgruppen ≤ 20 år.

Tabell 4. Män respektive kvinnor som deltog i högskoleproven 22A-23B, procentuellt fördelade på olika åldersgrupper.

Ålder	22A1	22A2	22B	23A	23B
	m/k	m/k	m/k	m/k	m/k
≤ 20 år	61/61	62/62	66/66	63/63	68/69
21–24 år	25/23	24/23	20/20	24/23	20/19
25–29 år	9/8	8/8	7/7	7/7	6/6
30–39 år	5/5	5/5	5/6	4/5	4/5
≥ 40 år	2/2	1/2	2/2	2/2	2/2

Resultat på gruppnivå

Män och kvinnor

I Tabell 5 visas hur samtliga som deltog i högskoleprovet 22A–23B presterade. Detta redovisas i poängmedelvärden för samtliga provtagare vid respektive tillfälle ("totalgruppen"), samt för män och kvinnor separat. Det lägsta medelvärdet på högskoleprovet under perioden 22A–23B var på provet som gavs på våren 2022 (22A2) och det högsta medelvärdet var på provet som gavs på hösten 2022 (22B). Medelvärdet kan påverkas av både provets svårighetsgrad och gruppens förmågor. Fluktuationer i provets svårighetsgrad har dock ingen praktisk betydelse i urvalet, då provens svårighet justeras genom den så kallade normeringen. Proceduren för och utfallet från normeringen 2023 beskrivs senare i denna rapport.

Tabell 5. Poängmedelvärden (M) och standardavvikelser (s) för högskoleproven 22A–23B. Värdena redovisas för totalgruppen och för män respektive kvinnor, samt för skillnaden mellan män och kvinnor i råpoäng (m-k) och i standardavvikelseenheter (d). Motsvarande värden anges även för kvantitativ respektive verbal del av respektive prov.

Provtillfälle	Antal uppgifter	Totalt		Män		Kvinnor	
		M	s	M	M	m-k	d
22A1	160	88,4	26,5	94,4	83,4	11,0	0,42
22A1, kvant	80	43,9	15,6	48,2	40,2	8,0	0,51
22A1, verbal	80	44,6	14,3	46,2	43,2	3,0	0,21
22A2	160	87,6	25,6	93,5	82,7	10,8	0,42
22A2, kvant	80	42,5	14,6	46,3	39,2	7,1	0,49
22A2, verbal	80	45,2	14,3	47,2	43,5	3,6	0,25
22B	160	90,3	27,4	96,8	84,9	11,8	0,43
22B, kvant	80	45,1	16,1	49,5	41,6	7,9	0,49
22B, verbal	80	45,1	14,6	47,3	43,4	3,9	0,27
23A	160	88,4	27,0	94,0	83,2	10,8	0,40
23A, kvant	80	45,1	16,3	49,2	41,3	7,9	0,48
23A, verbal	80	43,3	14,4	44,8	41,9	3,0	0,21
23B	160	88,4	24,3	94,5	83,3	11,3	0,41
23B, kvant	80	44,5	16,3	48,9	40,7	8,1	0,50
23B, verbal	80	44,0	14,5	45,7	42,5	3,2	0,22

Som visas i tabell 5 ovan finns det skillnader när det gäller hur män och kvinnor presterar på provet. Män presterar generellt sett högre än kvinnor, och på provet som helhet är poängskillnaden omkring 10 poäng. Män presterar bättre på både den kvantitativa och den verbala delen av provet, även om skillnaden är mindre på den verbala delen. Vid jämförelse inom grupperna presterar män bättre på den kvantitativa delen än på den verbala delen, medan det motsatta gäller för kvinnor.

En mer detaljerad jämförelse av hur män och kvinnor presterar på de olika delproven visas i tabell 6 nedan. Tabellen visar att det är de kvantitativa delproven XYZ, KVA och DTK, samt det verbala delprovet ELF som svarar för de

största könsskillnaderna. Av de prov som visas i tabellen (från 22A1 till 23B) visas ett liknande mönster hos delproven som tidigare år. Skillnaderna i råpoäng för de olika delproven 2023 varierade mellan -0,03 och 2,5, och skillnader i standardavvikelser (d) -0,01-0,48. Liksom året innan är det delprovet NOG som uppvisar de lägsta könsskillnaderna bland de kvantitativa proven. Såväl under våren som hösten 2023 skilde det i genomsnitt cirka en råpoäng mellan män och kvinnor på det delprovet. De största könsskillnaderna bland de kvantitativa delproven visas på delproven XYZ och DTK, där skillnaderna är litet mer än två poäng för DTK och omkring två och en halv poäng för XYZ på proven 2023.

De verbala delproven uppvisar mindre könsskillnader än de kvantitativa delproven, undantaget ELF-provet. Det är relativt små skillnader mellan män och kvinnor i resultaten på ORD, LÄS och MEK (d från -0,01 till 0,17), medan delprovet ELF ligger närmare de kvantitativa delproven med en könsskillnad på mellan 1,9 och 2,0 poäng 2023, och skillnad i standardavvikelser mellan 0,41 och 0,47, vilket är jämförbart med året innan.

Tabell 6. Poängmedelvärde (M) och standardavvikelse (s) på de olika delproven 22A–23B för hela gruppen samt poängskillnad i råpoäng (m-k) och i standardavvikelseenheter (d) mellan män och kvinnor.

Delprov	22A1		22A2		22B		23A		23B	
	M (s)	m-k (d)	M (s)	m-k (d)	M (s)	m-k (d)	M (s)	m-k (d)	M (s)	m-k (d)
XYZ	13,4 (6,1)	2,7 (0,45)	13,5 (5,7)	2,2 (0,39)	13,5 (6,0)	2,4 (0,40)	13,7 (6,0)	2,5 (0,41)	13,8 (6,2)	2,6 (0,42)
KVA	11,1 (4,6)	2,2 (0,48)	11,1 (4,4)	2,0 (0,46)	11,4 (4,6)	2,1 (0,47)	11,8 (4,7)	2,0 (0,44)	11,1 (4,7)	2,2 (0,46)
NOG	6,3 (2,7)	1,1 (0,41)	6,2 (2,7)	1,1 (0,42)	7,1 (2,8)	0,9 (0,32)	6,7 (3,0)	1,1 (0,36)	6,7 (2,9)	1,1 (0,37)
DTK	13,0 (4,5)	2,0 (0,44)	11,8 (4,4)	1,8 (0,41)	13,2 (5,0)	2,5 (0,50)	13,0 (4,8)	2,3 (0,47)	12,9 (4,8)	2,3 (0,48)
ORD	10,5 (4,3)	0,4 (0,09)	10,8 (4,1)	1,0 (0,23)	11,3 (3,9)	0,4 (0,11)	10,6 (4,2)	-0,03 (-0,01)	10,8 (3,9)	0,1 (0,03)
LÄS	10,8 (3,8)	0,4 (0,09)	11,5 (3,9)	0,3 (0,07)	11,1 (3,8)	0,5 (0,12)	10,9 (4,1)	0,5 (0,12)	10,8 (4,0)	0,4 (0,10)
MEK	11,7 (3,9)	0,2 (0,05)	11,1 (4,1)	0,4 (0,09)	11,1 (4,3)	0,67 (0,16)	10,4 (4,3)	0,5 (0,11)	11,2 (4,2)	0,7 (0,17)
ELF	11,7 (4,7)	2,0 (0,43)	11,7 (4,5)	2,0 (0,45)	11,7 (4,9)	2,4 (0,48)	11,4 (4,3)	2,0 (0,47)	11,2 (4,7)	1,9 (0,41)

Utbildningsbakgrundens betydelse

Tidigare analyser av provtagares prestationer har visat på ett tämligen starkt samband mellan utbildningsbakgrund och provresultat (Wikström, Laukai-tyte & Lyrén, 2023; Wikström & Laukaiyte, 2022a, 2022b). I Tabell 7 nedan redovisas poängmedelvärden för de provtagare som tog högskoleprovet våren och hösten 2023, indelade efter deras tidigare utbildning. Tabellen visar att det generellt är så att ju längre utbildning provtagarna har, desto högre provresultat, vilket är i linje med tidigare år.

Könsskillnaderna varierar något mellan grupperna, där provtagarna med folkhögskola som tidigare högsta utbildning uppvisar de lägsta skillnaderna i provpoäng mellan män och kvinnor. De provtagare som har grundskola som högsta utbildning, eller studerat på högskola i mer än 3 år, uppvisar de största skillnaderna. Det bör dock noteras att dessa grupper är små.

Tabell 7. Poängmedelvärde (M) och standardavvikelse (s) på högskoleprovet 23A–23B för hela gruppen samt poängskillnaden mellan män och kvinnor med olika utbildningsbakgrund (högsta angivna utbildning) för kvantitativ respektive verbal del samt för hela provet.

Prov	Kvantitativ del			Verbal del			Totalt		
	M	s	m-k	M	s	m-k	M	s	m-k
23A									
Grund/realskola	38,4	15,2	8,9	39,1	14,7	3,9	77,5	25,9	12,8
Folkhögskola	33,4	14,3	6,3	40,4	16,8	2,8	73,8	27,4	9,2
Gymn ≤ 2 år	33,5	13,0	6,6	39,6	13,8	5,6	73,1	23,6	12,2
Gymn ≥ 3 år	45,5	16,1	7,7	42,4	13,6	2,9	87,9	26,3	10,6
Högskola ≤ 120 hp	48,6	16,3	7,2	52,2	14,5	2,5	100,8	26,5	9,7
Högskola > 120 hp	48,2	16,3	8,5	56,7	16,8	3,7	104,9	29,1	12,2
<i>Totalt</i>	45,1	16,3	7,9	43,3	14,4	3,0	88,4	27,0	10,8
23B									
Grund/realskola	37,3	15,7	8,9	39,3	14,5	2,6	76,6	26,9	11,5
Folkhögskola	33,4	14,5	5,7	41,3	16,9	0,2	74,7	27,5	4,9
Gymn ≤ 2 år	31,6	12,6	5,7	39,0	13,9	4,1	70,6	23,2	9,8
Gymn ≥ 3 år	45,0	16,1	8,5	43,2	13,8	3,0	88,1	26,5	11,4
Högskola ≤ 120 hp	47,8	16,5	7,8	52,5	14,2	2,6	100,2	26,6	9,4
Högskola > 120 hp	47,3	16,3	9,3	56,2	16,9	4,4	103,5	29,4	13,7
<i>Totalt</i>	44,5	16,3	8,1	44,0	14,5	3,2	88,4	27,3	11,3

Det är inte enbart utbildningens längd, utan också typen av utbildning som visar ett tydligt samband med provresultatet. Av Tabell 2 framgick att den allra största gruppen består av provtagare som har en tre- eller fyraårig gymnasieutbildning (cirka 81 %). Eftersom det finns flera olika tre- eller fyraåriga gymnasieutbildningar kan det vara relevant att göra ytterligare uppdelningar av denna grupp. I Tabell 8 nedan visas resultaten för olika utbildningsinriktningar för de provtagare som avslutat treårig gymnasieutbildning.

Tabell 8. Poängmedelvärde (M) på högskoleprovet 23A och 23B för män respektive kvinnor med avslutad treårig gymnasieutbildning uppdelade efter gymnasieinriktning.

Prov	H		S		E		N		T	
	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv
23A										
Antal	61	116	1886	2917	2405	2145	2529	2940	2266	492
Kvant	37,5	31,2	40,0	33,7	44,3	37,2	56,6	50,3	50,6	47,0
Verb	44,0	42,2	44,3	41,0	42,5	39,4	47,9	44,6	44,5	42,8
Tot	81,4	73,4	84,3	74,7	86,8	76,6	104,5	94,9	95,1	89,8
23B										
Antal	41	99	1668	2975	2632	2539	2399	3419	1832	555
Kvant	34,1	29,0	39,2	32,7	44,5	37,0	57,3	51,0	51,8	48,5
Verb	43,0	42,8	44,6	40,0	42,9	39,6	48,7	45,9	44,7	43,8
Tot	77,2	71,9	83,8	72,7	87,3	76,6	105,9	96,9	96,5	92,3

Tabell 8 ovan visar att av de utbildningar som jämförs så har provtagare som gått en naturvetenskaplig utbildning högst totalresultat, och provtagare som genomgått humanistisk utbildning har lägst totalresultat. Denna ordning mellan de teoretiska gymnasieutbildningarna har i huvudsak gällt alltsedan provet infördes 1977 och tycks inte påverkas av förändringar av vare sig provet eller gymnasieskolan.

Vad gäller skillnaderna mellan kvinnor och män kan konstateras att även inom gymnasieutbildningar/inriktningar har kvinnorna genomgående lägre provresultat än männen. Kvinnor från naturvetenskaplig utbildning har dock betydligt högre resultat än män från övriga gymnasieutbildningar, undantaget män från teknisk utbildning som har ungefär samma provresultat som kvinnorna från naturvetenskaplig utbildning. Sammanfattningsvis kan man säga att resultatskillnaderna mellan gymnasieutbildningarna är betydligt större än skillnaderna mellan kvinnor och män.

Ålder

En annan bakgrundsvariabel av betydelse för provprestation är ålder. Eftersom högskoleprovet är öppet för alla som uppnått den lägre åldersgränsen (dvs. som fyller 18 år eller är äldre det aktuella året som provet ges), finns

provtagare av olika åldrar representerade i provtagargruppen. Personer som relativt nyligen avslutat sina gymnasiestudier och som ännu inte påbörjat högre utbildning är av naturliga skäl överrepresenterade eftersom de tillhör den huvudsakliga gruppen sökande till högre utbildning. I Tabell 9 nedan redovisas olika åldersgruppers resultat på de prov som gavs 2023, totalt samt för respektive provdel.

Tabell 9. Poängmedelvärde (M) och standardavvikelse (s) på högskoleprovet 23A–23B för hela gruppen samt poängskillnad mellan män och kvinnor i olika åldersgrupper för kvantitativ respektive verbal del samt för hela provet.

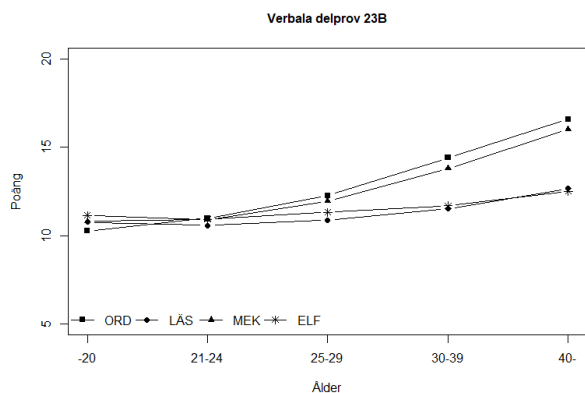
Prov	Kvantitativ del			Verbal del			Totalt		
Ålder	M	s	m-k	M	s	m-k	M	s	m-k
23A									
≤ 20 år	47,1	16,1	8,1	41,9	13,4	2,6	89,0	26,5	10,7
21-24 år	42,9	16,0	6,7	42,8	14,1	2,4	85,6	26,9	9,1
25-29 år	39,8	15,6	7,3	46,9	15,7	4,0	86,6	28,0	11,3
30-39 år	38,5	15,6	9,3	51,9	16,6	6,9	90,4	29,0	16,2
≥ 40 år	42,4	16,7	12,8	59,3	17,3	10,3	101,7	30,4	23,1
23B									
≤ 20 år	46,5	16,0	8,5	43,0	13,6	3,0	89,5	26,6	11,5
21-24 år	41,1	16,1	6,1	43,4	14,6	2,1	84,5	27,6	8,3
25-29 år	38,4	16,1	8,2	46,4	16,3	4,9	84,8	29,0	13,0
30-39 år	37,6	16,0	9,6	51,4	16,9	6,9	89,1	29,5	16,5
≥ 40 år	40,4	17,0	11,8	57,8	17,2	7,9	98,1	30,8	19,7

Den genomsnittliga totalpoängen varierar med enbart några poäng över åldersgrupperna. De äldsta provtagarna är den grupp som presterar bäst, sett till totalpoäng. När man tittar på provdelarna separat blir det dock tydligt att provtagarna inom de olika åldersgrupperna har olika styrkor. Den äldsta gruppen presterar i särklass bäst på den verbala delen av provet, medan den yngsta gruppen presterar bäst på den kvantitativa delen. Dock är övertaget hos den äldsta gruppen större, vilket avspeglas i totalresultatet.

Detta mönster har varit relativt stabilt under många år, men med vissa avvikelser. Under provets tidiga år hade de yngsta och de äldsta provtagarna de lägsta provresultaten. Sedan 1996, när provets sammansättning genomgick relativt stora förändringar, ändrades detta till att de äldsta provtagarna hade det högsta genomsnittliga provresultatet. Detta beror troligen på att delprovet ORD utökades med 10 uppgifter, och eftersom vokabulär i regel utvecklas över tid, betyder det att ju högre ålder desto högre genomsnittligt resultat på det delprovet. Men även efter den senaste förändringen hösten 2011, där ordprovet (ORD) fick färre uppgifter till förmån för andra delprov, har de äldsta provtagarna det högsta genomsnittliga resultatet på den verbala delen i provet, liksom för provet i helhet. Man bör dock komma ihåg att den äldsta gruppen provtagare är en mycket liten grupp, endast två-tre procent av provtagargruppen. Mellan 63 och 68 procent av provtagargruppen är 20 år eller yngre och ungefär 86 procent är under 25 år. Andelen unga, 20 år eller yngre, är större på hösten än våren.

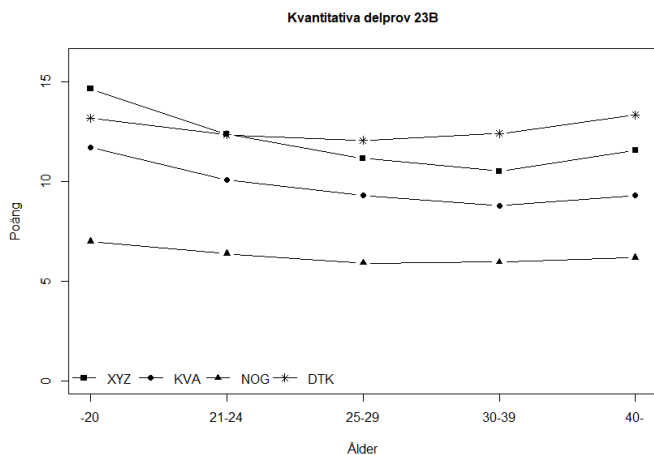
I kontrast till den verbala delen av provet så är det den yngsta gruppen som har det högsta genomsnittliga resultatet på den kvantitativa delen av provet. Det kan bero på att det finns en fördel av att ha gymnasiets matematikkurser nära i tid, att matematiska färdigheter avtar med tid om de inte repeteras, eller så är det en effekt av självselektionen till provet. Skillnaden i resultat mellan åldersgrupperna är dock betydligt mindre på den kvantitativa delen än vad den är på den verbala delen.

I Figur 1 och 2 visas grafiskt hur olika åldersgrupper har presterat på de olika delproven på provet hösten 2023. Det är tydligt att delproven ORD och MEK har ett starkt positivt samband med ålder, dvs. ju äldre provtagaren är desto högre resultat, medan delproven LÄS och ELF uppvisar ett svagare samband med ålder.

Figur 1. Genomsnittligt provresultat på de olika verbala delproven hösten 2023 för provtagare i olika åldersgrupper.

Delproven NOG och DTK uppvisar inga starka samband mellan resultat och ålder. Däremot finns det för delproven XYZ och KVA ett visst samband med ålder då yngre provdeltagarna presterar bättre än äldre. Högst resultat på dessa två delprov har den yngsta gruppen, som består av personer som fortfarande finns inom gymnasieskolan eller nyss lämnat den.

Figur 2. Genomsnittligt provresultat på de olika kvantitativa delproven hösten 2023 för provtagare i olika åldersgrupper.

Social bakgrund

Provdeltagarnas socioekonomiska bakgrund ingår inte i den bakgrundsinformation som insamlas i samband med provgenomförandet. Av detta skäl kan inte regelbundna analyser av den socioekonomiska bakgrundens betydelse göras på samma sätt som för kön, utbildning och ålder. Det har dock genomförts särskilda studier av sambandet mellan den sociala bakgrunden och provresultat tidigare, men resultaten är inte entydiga. En studie av Stage (2005) visade på en tydlig skillnad i provresultat när grupper med olika social bakgrund jämfördes, medan en studie av Wikström och Wikström (2017) visade på relativt små skillnader, när de kontrollerade för andra bakgrundsvariabler för att göra grupperna jämförbara. Detta antyder att grupperna som tar provet inte är helt jämförbara.

Det skedde också utprövningar och analyser av gruppskillnader inför revideringen av högskoleprovet 2011. För detta syfte inhämtades registerdata med bakgrundsinformation från SCB. Efter att dessa data analyserats var slutsatsen att det nya provet sannolikt inte skulle fungera på olika sätt för dessa grupper (Stage & Ögren, 2010). Gruppskillnader är dock svårstuderat, dels på grund av att man kan misstänka att provtagargrupperna inte varit helt jämförbara över tid, dels på grund av att själva måtten för socioekonomisk bakgrund har ändrats.

En ny utvärdering ägde rum ett par år efter att det reviderade provet införts. Studien visade att föräldrarnas utbildningsnivå har stor betydelse för resultatet på såväl den kvantitativa som den verbala delen av högskoleprovet (Lyrén & Ögren, 2013). Mot bakgrund av den problematik som beskrevs ovan var det återigen svårt att göra jämförelser med tidigare prov.

Normeringen av provet

Ett provresultat från högskoleprovet är giltigt i åtta år. Detta innebär att poäng från olika provtillfällen, och därmed olika prov, ska vara strikt jämförbara. Detta är viktigt ur ett rättviseperspektiv och med tanke på den hårda konkurrens som finns till många studieplatser.

Prov som är jämförbara vad gäller innehåll och svårighet på ett sådant sätt att de kan anses vara utbytbara med varandra benämns parallella. Ambitionen med högskoleprovet är att de provversioner som ges vid olika provtillfällen ska vara helt parallella. För att ge förutsättningar för parallellitet krävs ett systematiskt och rigoröst arbete när det gäller utveckling, utprovning och urval av nya uppgifter för varje nytt prov. I utvecklingen av delproven krävs att varje delprov anpassas till en modell för hur provet ska se ut med avseende på kognitiv nivå, innehållskategorier, uppgiftsformat, informationsmängd, ämnesområden, figurtyp och lösningsprocedur. Det är viktigt att enskilda uppgifter och därmed hela delprov har kända definierade svårighetsnivåer, och att varje uppgift diskriminerar (skiljer mellan personer som har/inte har den efterfrågade kunskapen) på ett tillfredsställande sätt. Det måste också finnas en balans vad avser felaktiga svarsförslag, att samtliga är attraktiva för den som inte kan identifiera det korrekta svaret.

Även om det genom ett rigoröst arbete och skickliga provkonstruktörer är möjligt att konstruera prov som är relativt lika varandra när det gäller vad de mäter och hur svåra de är, så är det i princip omöjligt att uppnå den exakthet som krävs för att resultat ska vara helt jämförbara på den nivå som krävs för högskoleprovet. För detta måste vissa justeringar ske så att poängen från varje nytt prov kan läggas på samma skala och vara jämförbart med tidigare prov. Detta görs genom omfattande analyser av den data som varje nytt prov genererar och jämförelser med tidigare prov. När resultat korrigeras statistiskt på detta sätt kallas det för *ekvivalering*. I högskoleprovets fall är ekvivaleringen en del av *normeringen*, vilket är den procedur som fastställer relationen mellan råpoäng (antal rätta svar) och normerad poäng, som i högskoleprovets fall sträcker sig på en skala från 0.0 till 2.0.

Transformeringen av råpoäng till normerad poäng har alltså som främsta syfte att resultaten skall vara jämförbara från ett provtillfälle till ett annat. Det ska, som tidigare nämdes, vara lika lätt eller svårt att erhålla en viss normerad poäng vid ett provtillfälle som ett annat, oavsett om sammansättningen av provtagargruppen eller om provens svårighetsgrad skiljer sig åt. Eftersom resultaten är giltiga i åtta år måste den normerade poängen vara jämförbar över minst 16 provtillfällen, vilket innebär att normeringen av högskoleprovet är en mycket grannliga uppgift. Sedan provet förändrades 2011,

och den verbala och den kvantitativa delen av provet blev lika stora i antal uppgifter, normeras den kvantitativa och den verbala delen av provet var för sig eftersom de ska ha lika stor vikt. Detta innebär att provtagarna får två separata normerade poäng. Medelvärdet av dessa två poäng används sedan för att rangordna de sökande till högskoleplatserna. I följande avsnitt beskrivs hur normeringen av högskoleprovet går till i praktiken.

Tillvägagångssätt

För att fastställa de olika poänggränserna för den normerade poängen sker en sammanvägning av olika jämförelser, som går till enligt följande: Först jämförs provtagarnas poäng från olika provtillfällen och information från uppgifter som har liknande egenskaper. Detta tillvägagångssätt kallas vanligtvis för en *ankarprovsdesign*. Därefter studeras information från så kallade referensgrupper. Referensgrupperna består av ett urval av provtagare från olika provtillfällen som förväntas vara tillräckligt jämförbara för det avsedda syftet (se nedan). Detta görs för att hantera problemet med att provtagarna skiljer sig åt mellan tillfällen som kan göra det svårt att studera skillnader hos provet. Denna så kallade *likagrupsdesign* har använts så länge provet har funnits, även om referensgrupperna justerats något över tid.

Den första referensgruppen, Referenspopulation I, väljs ut via ett stratifierat urval så att fördelningen av kön, ålder och utbildning alltid är densamma. Denna grupp består av 20 000 provtagare. Syftet är att eventuella skillnader i provutfall för denna grupp ska kunna relateras till skillnader i provet. Den andra referensgruppen, Referenspopulation II, utgörs av de provtagare som går eller har gått ett treårigt gymnasieprogram och som vid höstens prov är mellan 18 och 20 år gamla och vid vårens prov är mellan 19 och 21 år gamla.

Både ankarprovsekvivaleringen och likagruppsekvivaleringarna görs på respektive provdel, och den slutliga normerade poängen erhålls därefter genom att beräkna medelvärdet av den normerade poängen på den kvantitativa och den verbala delen. Den normerade poängen är på en skala från 0.0 till 2.0 för de två provdelarna, och följaktligen 0.00–2.00 även för den totala normerade poängen.

Nedan beskrivs hur normeringen av provet genomfördes 2023 och hur provtagargrupperna presterade vid vår- och höstadministrationen av provet, både när det gällde totalresultatet och på de två provdelarna.

Normeringen av den kvantitativa delen 2023

Totalpopulationen

Vid vårens prov 23A var medelvärdet på den kvantitativa delen av högskoleprovet $M_{\text{tot}}=45,1$ för totalgruppen, med standardavvikelsen $S=16,3$. Medelvärdet för männen var $M_{\text{m}}=49,1$ och för kvinnorna $M_{\text{k}}=41,3$. Jämfört med proven det föregående året var medelvärdet 1,2 högre än provet i mars 2022 och 2,7 poäng högre än provet som gavs i maj 2022. Skillnaden mellan män och kvinnor var 0,2 poäng mindre jämfört med marsprovet 2022 och 0,8 poäng större jämfört med majprovet 2022. Spridningen var 0,7/1,6 poäng större jämfört med proven som gavs året innan, dvs. våren 2022.

Vid höstens provtillfälle, dvs. provet 23B, var medelvärdet $M_{\text{tot}}=44,5$ för totalgruppen, med standardavvikelsen $S=16,3$. För männen var medelvärdet $M_{\text{m}}=48,9$ och för kvinnorna $M_{\text{k}}=40,7$. Jämfört med provet ett år tidigare, dvs. hösten 2022, var medelvärdet 0,6 poäng lägre. Skillnaden mellan män och kvinnor på den kvantitativa delen var 0,1 poäng större med en 0,2 poäng större spridning jämfört med hösten 2022.

Referenspopulation I

Vid vårens provtillfälle 23A var medelvärdet för referenspopulation I $M_{\text{I}}=44,8$, med standardavvikelsen $S=16,2$. Medelvärdet för männen var $M_{\text{Im}}=48,7$ och för kvinnorna $M_{\text{Ik}}=40,3$. Medelvärdet var 0,5/2,0 poäng högre jämfört med de två vårproven 2022 (22A-1 respektive 22A-2). Skillnaden mellan män och kvinnor var 0,1 poäng mindre jämfört 22A-1, men 0,9 poäng större jämfört med 22A-2. Spridningen var 0,7/1,6 poäng större än spridningen på de två vårproven 2022.

Vid höstens provtillfälle 23B var medelvärdet för referenspopulation I $M_{\text{I}}=44,3$, med standardavvikelsen $S=16,5$. Medelvärdet för männen var $M_{\text{Im}}=48,8$ och för kvinnorna $M_{\text{Ik}}=40,1$. Jämfört med 22B var medelvärdet 0,7 poäng lägre, skillnaden mellan män och kvinnor var lika stor och spridningen var 0,4 poäng större.

Referenspopulation II

Vid vårens provtillfälle 23A var medelvärdet för referenspopulation II $M_{\text{II}}=46,5$, med standardavvikelsen $S=15,9$. För män var medelvärdet $M_{\text{IIm}}=50,7$ och för kvinnor $M_{\text{IIk}}=42,6$. Jämfört med de två vårproven 2022 var medelvärdet 1,2/3,1 poäng högre och skillnaden mellan män och kvinnor var 0,2 poäng mindre respektive 0,7 poäng större. Spridningen var 0,6/1,5 poäng större.

Vid höstens provtillfälle 23B var medelvärde för referenspopulation II $M_{II}=47,0$ med standardavvikelsen $S=15,7$. För män var medelvärdet $M_{II\text{m}}=51,7$ och för kvinnor $M_{II\text{k}}=43,1$. Jämfört med 22B var medelvärdet 0,9 poäng lägre, skillnaden mellan män och kvinnor var 0,3 poäng större och spridningen 0,2 poäng större.

Normeringen av den verbala delen 2023

Totalpopulationen

Vid vårens prov 23A var medelvärdet på den verbala delen av högskoleprovet $M_{\text{tot}}=43,3$ för totalgruppen, med standardavvikelsen $S=14,4$. Medelvärdet för männen var $M_{\text{m}}=44,8$ och för kvinnorna $M_{\text{k}}=41,8$. Jämfört med proven våren 2022 var medelvärdet 1,3 (22A-1) och 1,8 (22A-2) poäng lägre. Skillnaden mellan män och kvinnor var lika stor som på 22A-1 och 0,7 poäng mindre jämfört med 22A-2. Spridningen var 0,1 poäng större jämfört med både 22A-1 och 22A-2.

Vid höstens provtillfälle var medelvärdet för totalgruppen $M_{\text{tot}}=44,0$, med standardavvikelsen $S=14,5$. Medelvärdet för män var $M_{\text{m}}=45,7$ och för kvinnor $M_{\text{k}}=42,5$. Jämfört med 22B var medelvärdet 1,1 poäng lägre, totalt sett. Skillnaden mellan män och kvinnor var 0,7 poäng lägre och spridningen var 0,1 poäng mindre.

Referenspopulation I

För referenspopulation I var medelvärdet vid vårens provtillfälle 23A $M_{\text{I}}=44,2$ med standardavvikelsen $S=14,8$. Medelvärdet för männen var $M_{\text{Im}}=45,8$ och för kvinnorna $M_{\text{Ik}}=42,8$. Medelvärdet var 1,5/2,0 poäng lägre jämfört med de två vårproven 2023. Skillnaden mellan män och kvinnor var 0,2 poäng större jämfört med 22A-1, men 0,6 poäng mindre jämfört med 22A-2. Spridningen var 0,3 poäng större än spridningen på både 22A-1 och 22A-2.

Vid höstens provtillfälle 23B var medelvärdet för referenspopulation I $M_{\text{I}}=45,1$ med standardavvikelsen $S=14,8$. För männen var medelvärdet $M_{\text{Im}}=46,8$ och för kvinnorna $M_{\text{Ik}}=43,5$. Jämfört med 22B var medelvärdet 1,1 poäng lägre, skillnaden mellan män och kvinnor var 1,1 poäng mindre och spridningen var 0,2 poäng mindre.

Referenspopulation II

För referenspopulation II var medelvärdet på vårens prov 23A $M_{\text{II}}=42,2$, med standardavvikelsen $S=13,2$. För männen var medelvärdet $M_{\text{IIm}}=43,5$ och för kvinnorna $M_{\text{IIk}}=40,9$. Jämfört med de två vårproven 2022 var medelvärdet

1,3/2,2 poäng lägre, skillnaden mellan män och kvinnor var 0,1 poäng mindre respektive 0,6 poäng större. Spridningen var 0/0,3 poäng mindre.

Vid höstens tillfälle 23B var medelvärde för referenspopulation II $M_{II}=43,2$, med standardavvikelsen $S=13,5$. Männen medelvärde var $M_{Im}=44,9$ kvinnornas $M_{Ik}=41,8$. Jämfört med hösten 2022 var medelvärde på provet 1,1 poäng lägre, skillnaden mellan män och kvinnor var 0,9 poäng mindre medan spridningen var lika stor.

Utfallet från normeringen

Som tidigare nämnts normeras den kvantitativa delen och den verbala delen var för sig eftersom de ska ha lika stor vikt i provet. Varje provtagare erhåller därför en normerad poäng för den kvantitativa delen, en normerad poäng för den verbala delen samt ett medelvärde av dessa två, vilket är den poäng som används i antagningen.

När de prov som administrerades 2023 konstruerades var målsättningen att den genomsnittliga svårighetsgraden (det så kallade p -värdet) på uppgifterna i provet skulle ligga i närheten av 0,55. Detta skulle innebära att båda provdelarna skulle få en svårighetsgrad som låg nära såväl vår- som höstprovet året innan. Som tidigare diskuterades så är det i princip omöjligt att konstruera helt parallella prov innehållsligt och svårighetsmässigt, men det går att komma ganska nära när uppgifter kan utprövas innan som i Högskoleprovets fall. Utfallet visade att den genomsnittliga svårighetsgraden för uppgifterna i den kvantitativa delen blev 0,56 för både vårens och höstens prov, och för den verbala delen 0,54 för vårens prov och 0,55 för höstens prov 2023.

När det gäller den normerade poängen så gav normeringen för vårens prov 2023 medelvärde 0,93 och standardavvikelsen 0,45 för den kvantitativa delen. För den verbala delen var det normerade medelvärde 0,83 och standardavvikelsen 0,42. Hösten 2023 var medelvärde 0,94 och standardavvikelsen 0,46 för den kvantitativa delen, och för den verbala delen var medelvärde 0,83 och standardavvikelsen 0,43.

I bilagorna 1a–1c finns normeringstabeller och fördelningstabell för våren 2023 och i bilagorna 2a–2c finns motsvarande för hösten 2023.

För en mer utförlig beskrivning av normeringen av högskoleprovet våren och hösten 2023, se Laukaityte, Lyrén och Cobian (2023a) respektive Laukaityte, Lyrén och Cobian (2023b).

Upprepad provtagande

Högskoleprovet är öppet för alla och har inga begränsningar vad gäller hur många gånger provet kan tas. Om en sökande har fler än ett giltigt provresultat är det alltid det bästa resultatet som räknas. Möjligheten att göra provet flera gånger utnyttjas tämligen flitigt och vid varje provtillfälle brukar mellan 30 och 50 procent av provtagarna (en större andel på våren och mindre på hösten) ha genomfört minst ett tidigare prov. Tidigare år i provets historia var andelen ”upprepare” relativt liten, exempelvis var det 31–33 procent som upprepade provet åren 2008 och 2009. Därefter ökade andelen till uppåt 45–47 procent av provtagarna. Under de så kallade covid19-åren blev det färre igen, förmodligen av flera skäl men kanske framförallt på grund av att provet ställdes in våren 2020 och att höstens prov bara gjordes tillgängligt till provtagare utan giltigt provresultat, samt den nedre åldersgräns som infördes. Våren 2022 utgjorde andelen upprepare 30 procent (se Tabell 10).

Ett flertal studier har genomförts av effekterna av upprepat provtagande, men de flesta ligger ganska många år tillbaka i tiden (se Henriksson, 1991, 1993, 1995; Henriksson & Bränberg, 1992, 1994; Törnqvist & Henriksson, 2004, 2006). Vissa resultat är sannolikt giltiga även idag, men det är svårt att säga säkert eftersom både provet och vissa omständigheter kring provtagandet såsom söktryck till högre utbildning, gymnasieskolans betyg och så vidare genomgått vissa förändringar över tid. Törnqvist och Henriksson (2004) jämförde resultaten avseende upprepat provtagande för fem provtillfällen över en tidsserie från 1986 till 2002. De skillnader i normerad poäng som rapporterades mellan det första och andra provtillfället var 0.055, 0.083, 0.111, 0.093 respektive 0.083. Den ökning som noterades över de första tillfällena förklarades med att provtagargruppen hade förändrats under den studerade tidsperioden, från att huvudsakligen ha bestått av personer över 24 år till att huvudsakligen bestå av personer under 24 år, och att yngre personer som fortfarande utbildar sig i högre grad förbättrar sina kunskaper. En annan förklaring var förändringar i provets sammansättning. Men det bör noteras att dessa studier fokuserar på äldre versioner av provet. När det gäller det prov vi har idag så har detta i huvudsak studerats av Strömbäck Hjärne (2020), även om fokus i denna forskning har varit på hur provtagare med dyslexi presterar när de tar provet upprepat och då med längre provtid. Strömbäck Hjärnes resultat visar att provtagare generellt presterar bättre när de tar provet vid ett upprepat tillfälle, i linje med tidigare forskning.

Det är dock inte helt enkelt att studera effekterna av upprepat provtagande. Stage och Ögren (2001) visade i en studie av två prov som gavs i slutet av 1990-talet att resultatet skiljer sig åt beroende på om det är samma eller olika

individer som jämförs och om det är resultatet från det föregående till det senaste provet som jämförs, eller om det senaste resultatet jämförs med det bästa tidigare resultatet (i det fall det finns fler än två provresultat). Det finns också skillnader i provtagargruppen, där de som tar provet flera gånger och de som bara tar provet en gång tycks skilja sig åt även i andra avseenden. Stage och Ögren (2001) visade att skillnaden mellan de som tog provet för första gången och de som tog provet för fjärde gången var 19 råpoäng, medan skillnaden för samma individer i genomsnitt var ungefär nio råpoäng, och skillnaden mellan det fjärde provtillfället och bästa tidigare resultat var marginell. Det visade sig även att de initiala skillnaderna var avsevärda mellan de provtagare som under en tvåårsperiod hade genomfört ett, två, tre respektive fyra prov; skillnaden mellan dem som bara hade gjort ett prov och dem som hade gjort fyra prov uppgick till ungefär tio råpoäng.

I Tabell 10 nedan visas andelen provtagare vid varje provtillfälle det senaste decenniet som genomfört ett, två, tre respektive fyra prov. Observera att för varje provtillfälle så studeras provtagarna under de fyra senaste provtillfällena. Det betyder att vi inte tar hänsyn till prov som genomfördes tidigare än så. Om en person exempelvis har genomfört provet 23B men inte tagit provet vid något av de andra tillfällena (23A, 22B och 22A1 eller 22A2) räknas han eller hon som förstagångsprovtagare, även om det är möjligt att den personen har genomfört provet längre bakåt i tiden. Det bör även noteras att avvikelser i provadministrationen under covid19-åren påverkade möjligheterna att delta i och upprepa provet. I synnerhet gäller detta hösten 2020 då provet enbart var öppet för personer som inte hade ett giltigt provresultat.

År 2023 var antalet förstagångsprovtagare och upprepare i linje med året innan covid-19-pandemin. Våren 2023 tog 59 procent av provtagarna högskoleprovet för första gången. Medelvärdet av förstagångsprovtagarnas provresultat var 83,8 poäng. Detta kan jämföras med medelvärdet för de som tog högskoleprovet för andra gången, som var 91,7. Detta visar på en tydlig skillnad i resultat mellan de provtagare som tar provet för första gången och de som genomfört flera tidigare prov.

Tabell 10. Andel (%) provtagare vid provtillfällena 13A–23B, som genomförde provet för första, andra, tredje respektive fjärde gången.

Provversion	Antal genomförda prov			
	1	2	3	4
13A	59	26	11	4
13B	63	24	10	3
14A	58	27	11	4
14B	58	26	12	4
15A	53	28	13	5
15B	55	26	13	6
16A	52	28	14	6
16B	54	26	14	7
17A	52	27	14	6
17B	54	27	13	6
18A	54	27	13	5
18B	54	27	13	6
19A	55	26	13	5
19B	56	26	12	6
20B	100			
21A1	64	36		
21A2	63	37		
21B	59	34	7	
22A1	71	18	9	2
22A2	71	18	10	2
22B	57	31	7	5
23A	59	26	12	3
23B	53	29	12	6

Hösten 2023 tog 53 procent av provtagarna högskoleprovet för första gången. Dessa personer hade medelvärdet 82,5 poäng, medan de som tog provet för andra gången (29 %) respektive tredje (12 %) gången hade medelvärdet 92,3 respektive 97,5 poäng.

Statistiken över provresultaten visar det finns en inlärningseffekt av att ta provet flera gånger. Det går visserligen inte att avgöra hur stor roll tidigare erfarenhet av provgenomförandet har, vad som händer mellan provtillfällena, och hur mycket som beror på initiala skillnader mellan provtagarna. Tidigare

uppföljningar av upprepat provtagande av den tidigare versionen av högskoleprovet (Henriksson 1991, 1993) har visat att de som gör provet flera gånger redan vid det första provtillfället hade högre resultat än de som tar provet bara en gång. Preliminära resultat från en pågående studie (Stålberg, u.å) visar att de resultat som visades genom Henrikssons studier (ibid.) håller i sig än idag. Det betyder sannolikt att provtagare som väljer att ta provet flera gånger faktiskt har bättre kunskaper. Personer som presterar högt är sannolikt ofta mer motiverade, generellt sett, och kan ägna mer tid åt förberedelser och att redan i förväg bestämma sig för att ta provet flera gånger. Den första gången kanske ses som ett lärtillfälle, men det skulle också kunna betyda att ett lägre provresultat inte motiverar till ytterligare försök.

Sammanfattning och diskussion

I den här rapporten har statistik från de högskoleprov som administrerades under året 2023 redovisats. Syftet med att regelbundet redovisa statistik på detta sätt är att kunna observera hur provtagarna presterat vid de senaste provtillfällena men också att kunna få en bild av om gruppen provtagare skiljer sig från tidigare år.

Som beskrivits i denna rapport så har ingen förändring skett av provet de senare åren när det gäller utformning och innehåll, bortsett från att uppgifterna är unika vid varje tillfälle. De förändringar som skett i nära tid har i huvudsak handlat om tillträde till provet, i synnerhet under covid-19-pandemin då tillfälliga förändringar i regelverket gjordes för att minska antalet provtagare. 2020 var ett år som avvek på flera sätt; först ställdes provet in under våren på grund av smittspridningen och de restriktioner som infördes i samhället vad gäller sammankomster. Det efterföljande höstprovet var enbart öppet för provtagare utan ett giltigt provresultat sedan tidigare, och med en begränsning i antal skrivande. Åren efter, 2021 och 2022, gavs två prov under våren för att minska antalet skrivande. En nedre åldersgräns på 19 år infördes tillfälligt 2021, vilken året efter sänktes till 18 år och blev permanent enligt ett beslut som tagits redan innan Covid19-pandemin. Dessa förändringar påverkade av naturliga skäl sammansättningen av provtagargruppen vilket innebar särskilda utmaningar för tolkningen av utprövningspassens statistik samt för normeringen. Under 2023 var provadministrationen tillbaka till det normala med två högskoleprov per år. Antalet provtagare hade också ökat till att vara mer i linje med de prov som gavs innan pandemin, trots den nedre åldersgränsen och en utökad giltighetstid för provresultat från fem till åtta år.

Normeringen av provet genererar tre olika värden; en normerad poäng för vardera provdel (kvantitativ och verbal) och en poäng för det totala provresultatet, vilket utgörs av medelvärdet av den kvantitativa och den verbala provpoängen. Som beskrivits tidigare i denna rapport så är anledningen till att tre normerade provpoäng redovisas att kunna vikta en provdel högre än den andra i antagningen. Detta var den huvudsakliga orsaken till revideringen av provet 2011, då införandet av nya delprov och ett mer balanserat verbalt och kvantitativt innehåll gav nödvändiga förutsättningar för att kunna normera de två provdelarna separat. Användandet av separata provpoäng i antagningen har dock till dags dato inte införts annat än i viss försöksverksamhet till ingenjörsutbildningar. Än så länge redovisas dessa separata poäng i huvudsak i analyser av utfall, som denna rapport. I praktisk användning är det den sammanvägda poängen som gäller. Om detta kommer att förändras kommer det att bli viktigt att följa utvecklingen, inte

minst när det gäller hur provtagare resonerar och vilka strategier de väljer. Detta kan också få konsekvenser för normeringen om det visar sig att motivationen att prestera högt varierar mellan provtagargrupper och mellan delprov.

I nuläget ges således lika vikt till bägge provdelarna i urvalet till samtliga utbildningar. Man kan därför förvänta sig att de som tog provet 2023 presterade efter bästa förmåga på såväl den verbala som den kvantitativa delen av provet.

Resultatet visar också att 2023 års prov i huvudsak inte avviker från tidigare prov när det gäller egenskaper och provtagargruppens sammansättning och resultat. Sammanlagt var det 101 066 personer som genomförde Högskoleprovet 2023, vilket är 4 837 fler än året innan och 4 057 fler än 2019 som kan betraktas som ett normalår, det vill säga innan covid-pandemins särskilda omständigheter.

Även om gruppen provtagare under 2023 var något fler än året innan var resultaten jämförbara, och inga större skillnader i prestation kunde noteras jämfört med föregående år. Inte heller sammansättningen av provtagargruppen förändrades nämnvärt, vilket kan förklara att inga större avvikelser i prestation kunde noteras. Provtagargruppernas sammansättning och prestation på provet har sett ungefär lika ut över flera år: Provet är mest populärt bland yngre personer, där de som nyligen slutat gymnasiet eller är i slutet av sin utbildning är i majoritet. Detta har varit ett tydligt mönster sedan provet blev tillgängligt för alla i början av 1990-talet, och har inte förändrats efter att nedre åldersgränser infördes. Den tillfälliga åldersgränsen 19 år under 2021 hade större betydelse än den om 18 år som infördes 2022, eftersom det varit en relativt liten grupp provtagare under 18 år under tiden provet var öppet för alla. Gruppen provtagare som är 20 år eller yngre utgör i nuläget mellan 50 och 60 procent av provtagarna och tillsammans med den näst yngsta åldersgruppen (21–24 år) utgör de mellan 80 och 85 procent av provtagargruppen. Att det ser ut så är också rimligt utifrån att det är dessa grupper som är mest aktuella för att söka en högskoleutbildning, även om det givetvis också finns äldre personer som söker sig till högskolan. Vissa tar dock provet utan att söka till högskolan inom den tidsperiod som provet är giltigt, och det kan sannolikt finnas många skäl till detta. Kanske räckte inte resultatet till den utbildning som personen vill söka sig till, eller så har omständigheterna förändrats. Några har sannolikt inte heller för avsikt att söka en högskoleutbildning inom denna tidsperiod och tar provet av andra skäl. Baserat på antalet provtagare, deras ålder och gymnasiebetyg kan det dock konstateras att högskoleprovet för de flesta fungerar som en ytterligare väg in i högskolan och ett komplement till gymnasiebetygen snarare än det

enda möjliga alternativet. En viktig orsak till att provet är populärt bland sökande som har en traditionell studiebakgrund och ofta relativt goda gymnasiebetyg är givetvis att sökande inte har något att förlora på att ta provet, men förstås också att det till vissa utbildningar är en hård konkurrens och att en sökandes kunskaper kanske inte reflekteras av gymnasiebetygen, av olika skäl. När det gäller provets funktion och relevans bör man också beakta att omständigheterna sett olika ut över tid då samhället, högskolan och studenternas bakgrund och ekonomiska förutsättningar har förändrats sedan provet initialt planerades, och sedan infördes. Eftersom provtagargruppen i hög utsträckning speglar samhället i stort kan det nog också förväntas att provtagarnas bakgrund blir allt mer heterogen vad gäller tidigare utbildning. Detta som en konsekvens av att svensk skola blir allt mindre likvärdig men också att många provtagare har en annan behörighetsgivande utbildning än den traditionella gymnasieskolan. För den som inte har aktuella betyg från svensk gymnasieskola kan provet utgöra den enda möjligheten att konkurrera. Det kan i synnerhet gälla sökande med äldre betyg, med behörighet från folkhögskola eller med utländska betyg. När det gäller provtagarnas utbildningsbakgrund så har inte heller den förändrats de senaste åren, inte heller fördelningen män och kvinnor, där det är fler kvinnor än män som tar provet. Ett inte oväntat resultat i analysen av 2023 års prov var könsskillnaderna i prestation, där män presterar bättre på alla delprov men i synnerhet de kvantitativa delarna. Att män och kvinnor presterar olika på provet är något som följt provet sedan det infördes. Trots stora ansträngningar att konstruera prov som inte ger fördelar åt någon grupp av provtagare så är könsskillnaderna alltför stabila. Även om det bör anses vara ett problem är det ett generellt sådant i provsammanhang. När det gäller storskaliga prov liknande högskoleprovet finns liknande mönster internationellt (Wikström, 2008).

Eftersom män generellt sett presterar bättre på prov än kvinnor och kvinnor generellt sett har högre betyg än män, i ett system där högskolorna antar majoriteten utifrån deras gymnasiebetyg, skulle man kanske förvänta sig att högskoleprovet är mer attraktivt för män än för kvinnor. Statistiken från provet visar dock att så inte är fallet, utan det är fler kvinnor än män som tar provet. Sannolikt är detta en effekt av intresset för högskolestudier, då det är fler kvinnor än män som söker sig till högre utbildning, och samma sak gäller skillnaderna när det gäller provtagarnas utbildningsbakgrund. Däremot går det inte att utesluta att grupperna skiljer sig även på andra sätt, eftersom det är individens val att ta provet eller inte och det därmed sker en självselektion till provet. Utan att kunna observera totalgruppen eller ett representativt urval är faktiska gruppsskillnader svåra att studera.

Resultatskillnaden mellan totalgrupperna män och kvinnor var både vid vårens och höstens prov ungefär som tidigare år. De största poängskillnaderna kan noteras i de kvantitativa delproven XYZ följt av KVA och DTK, samt det verbala delprovet ELF som ligger i paritet med XYZ i poängskillnad, till männens fördel. Mycket små könsskillnader kan noteras i de verbala delproven ORD, LÄS och MEK – i regel mindre än en råpoäng - och även där till männens fördel. Standardavvikelseerna var generellt högre för höstens prov än för vårproven, bortsett från det andra vårprovet då ORD-provet låg litet högre än vanligt. Skillnaderna mellan höst- och vårproven beror sannolikt på att provtagarna på hösten är en mer heterogen grupp.

Om man ser till hur provtagare med olika bakgrund presterar på provet så har inte heller någon större förändring skett från tidigare prov. Tidigare utbildning har betydelse för prestationen på provet, där fler studieår ger ett högre provresultat. Bland de provtagare som har en studieförberedande gymnasial utbildning har de med en naturvetenskaplig inriktning de högsta poängen och de som har en humanistisk inriktning de lägsta. Att provtagare med en teoretisk gymnasieutbildning presterar högre än andra är förväntat eftersom dessa personer generellt sett är mer högpresterande i utbildningssammanhang samt att dessa utbildningar i hög grad förmedlar de kunskaper som provet mäter. När det gäller resultat och ålder finns det ett tydligt samband mellan provpoäng och ålder på den verbala delen, där äldre provtagare presterar bättre än yngre, och till det sambandet bidrar ORD-provet mest. När det gäller den kvantitativa provdelen finns inte något sådant tydligt samband; däremot avviker den yngsta gruppen (–20 år) genom att prestera bättre än äldre provtagare. Detta är tydligast på XYZ och KVA medan det är mindre tydligt på NOG och DTK. Sannolikt har det att göra med att XYZ och KVA är mer matematiskt inriktade och det därigenom är en till hjälp att ha gymnasieskolans kurser i matematik nära i tid. I linje med detta har provtagare som går eller nyss avslutat ett gymnasieprogram med en naturvetenskaplig-teknisk inriktning en fördel i synnerhet inom den yngre gruppen.

Även om resultaten på proven ställs i jämförelse med prov från tidigare år så är det inte helt enkelt att göra jämförelser mellan provtagargrupper över tid, eftersom grupperna inte med säkerhet kan ses som helt jämförbara. Vid de provtillfällen som anordnades våren 2022 var det till exempel ovanligt många förstagångstagare. Då var 71 procent av provtagargruppen förstagångsprovtagare, vilket är den högsta siffran på många år (bortsett från provet på hösten 2020 då det bara var personer utan giltigt provresultat som fick ta provet). Vid höstprovet 2022 var antalet förstagångsprovtagare på en mer "normal" nivå med 57 procent av provtagargruppen, och de prov som gavs 2023 avvek inte heller från tidigare "normalår". 59 procent av provtagarna på

våren tog provet för första gången och 53 procent av provtagarna på hösten. Intresset för provet och de mekanismer som styr valet att ta provet flera gånger kan man bara spekulera om. Den stora ökningen av förstagångsprovtagare våren 2022 har sannolikt att göra med eftersläpande pandemieffekter.

Det finns många olika faktorer som påverkar prestation på prov. Först och beror förstås provresultatet på provtagarnas kunskaper och färdigheter inom de områden som provet ska mäta. Men andra saker kan också påverka om provtagare presterar bättre eller sämre än förväntat, och inte sällan påverkas olika grupper av provtagare på olika sätt. Det kan exempelvis handla om så kallade provtagarstrategier (Baldiga, 2014; Ellis & Ryan, 2003; Ben-Shakar & Sinai, 1991), vilka kan påverka resultatet positivt, men också testängslan (Hancock, 2001; Cassady & Johnson, 2002; Dodeen, 2009), som förväntas påverka negativt. I en studie av hur testängslan påverkar prestation på högskoleprovet (Stenlund, Eklöf & Lyrén, 2016) påvisades skillnader i såväl strategier som motivation och ängslan mellan låg- och högpresterande och mellan män och kvinnor. När det gäller provtagarstrategier så har det varit ett uttalat mål i provkonstruktionen att provet inte ska vara känsligt för sådant. Den förbättring som upprepat provtagande ofta resulterar i handlar dock sannolikt inte om att provtagarna lär sig lösningsprocesser eller liknande, dvs. att de ”överlistar” provet. Sannolikt är det i stället så att många förstagångsprovtagare underpresterar något på grund av att de inte använder tiden helt optimalt, något som de kan lära sig med tiden. Därav ser man den största förbättringen mellan första och andra provtillfället (se t.ex. Henriksson, 1991, 1993; 1995 samt Henrikson och Bränberg, 1992, 1994, Strömbäck Hjärne 2020, Ståhlberg, u.å.). Det är också oklart hur olika provtagare påverkas av den tidspress som finns. Forskning visar att många provtagare tycks tillämpa gissning i högre utsträckning mot slutet av de olika provpassen, och att provtagare som har dyslexi och därigenom fått utökad provtid presterar bättre då jämfört med när de fått samma tidsramar som övriga provtagare, vilket skulle kunna innebära att dessa provtagare har en fördel gentemot andra (Strömbäck Hjärne 2020). Det finns dock inga studier av hur provtagare hanterar de tidsramar som finns och vilka strategier de använder, vilket är en viktig fråga för framtida forskning, eftersom ett tidspressat prov riskerar validitetsproblem genom att provtagare inte förmår att visa vad de egentligen kan.

Slutligen bör nämnas att det finns ett antal faktorer att ta i beaktande när det gäller tolkningen av de gruppskillnader som redovisats. Deltagarna i högskoleprovet är en utvald grupp på så sätt att de själva valt att göra ett prov som inte är obligatoriskt. Det innebär att det varken är ett slumpmässigt eller representativt urval. Forskning har visat att det är till männens fördel när

selektiviteten i grupperna är hög (se t.ex. Wilder & Powell, 1989; Cleary, 1991; Willingham & Cole, 1977). Dock finns ingen sådan forskning i en svensk kontext. För mer information kring gruppskillnader på högskoleprovet, se studierna av Stage (1985, 1988, 1991, 2005).

Referenser

- Baldiga, K. (2014). Gender differences in willingness to guess. *Management Science*, 60, 434–448. doi:10.1287/mnsc.2013.1776
- Ben-Shakhar, G., & Sinai, Y. (1991). Gender differences in multiple-choice tests: The role of differential guessing tendencies. *Journal of Educational Measurement*, 28, 23–35.10.1111/jedm.1991.28.issue-1
- Cassady, J. C., & Johnson, R. B. (2002). Cognitive test anxiety and academic performance. *Contemporary Educational Psychology*, 27, 270–295.
- Cleary, A. (1991). *Gender Differences in Aptitude and Achievement Test Scores*. I Invitational Conference Proceedings, ETS. p 51-90.
- Dodeen, H. (2009). Test-related characteristics of OUAEU student: Test-anxiety, test-taking skills, guessing, attitudes toward tests, and cheating. *Journal of Faculty of Education*, 6, 31–66.
- Ellis, A. P. J., & Ryan, A. M. (2003). Race and cognitive-ability test performance: The mediating effects of test preparation, test-taking strategy use and self-efficacy. *Journal of Applied Social Psychology*, 33, 2607–2629.
- Hancock, D. R. (2001). Effects of test anxiety and evaluative threat on students' achievement and motivation. *The Journal of Educational Research*, 94, 284–290.10.1080/00220670109598764
- Henriksson, W. (1991). *Effekter av upprepat provtagande* (Pm nr. 40). Umeå: Umeå universitet, Pedagogiska institutionen, Avdelningen för pedagogiska mätningar.
- Henriksson, W. (1993). *The problem of repeated test taking and the SweSAT* (Em No. 5). Umeå: University of Umeå, Department of Education, Division of Educational Measurement.
- Henriksson, W. (1995). *Repeated test taking and the SweSAT* (Em No. 13). Umeå: Umeå University, Department of Educational Measurement.
- Henriksson, W., & Bränberg, K. (1992). *Effekten av upprepat provtagande. En studie av poängförändringar från första till andra provgenomförandet* (Pm nr 70). Umeå: Umeå universitet, Enheten för pedagogiska mätningar.

- Henriksson, W., & Bränberg, K. (1994). The effects of practice on the Swedish Scholastic Aptitude Test. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 38(2), 129-148.
- Henrysson, Sten (1994). Högskoleprovets historia: några bidrag. PM : pedagogiska mätningar, 1100-696X ; 91. Umeå: Umeå universitet
- Henrysson, S. & Wedman, I. (1995). Betygen och antagningen: en historik, i RUT 93 *Urvalsmetoder*. Stockholm: Fritze, s. 7-46.
- Laukaityte, I., Lyrén, & P.-E., & Cobian, L. (2023a). *Normering av högskoleprovet våren 2023* (Arbetsrapport nr 66). Umeå: Umeå universitet, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Beteendevetenskapliga mätningar.
- Laukaityte, I., Lyrén, & P.-E., & Cobian, L. (2023b). *Normering av högskoleprovet hösten 2023* (Arbetsrapport nr 67). Umeå: Umeå universitet, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Beteendevetenskapliga mätningar.
- Lyrén, P.-E., & Ögren, G. (2013). *Det nya högskoleprovet – Några valideringsstudier* (Arbetsrapport nr 49). Umeå: Umeå universitet, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Beteendevetenskapliga mätningar.
- SOU 2017:20. Tillträdesutredningen. *Tillträde för nybörjare – ett öppnare och enklare system för tillträde till högskoleutbildning*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Stage, C. (1985). *Gruppskillnader i provresultat. Uppgiftsinnehållets betydelse för resultatskillnader mellan män och kvinnor på prov i ordkunskap och allmänorientering*. Akademisk avhandling för doktorsexamen. Umeå: Umeå universitet, Pedagogiska institutionen.
- Stage, C. (1988). Gender Differences in Test Results. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 36, 101-11.
- Stage, C. (1991). *Könsskillnader i resultat på högskoleprovet våren 1990* (Pm nr 42). Umeå: Umeå universitet, Pedagogiska institutionen.
- Stage, C. (1995). *Utprövning av provuppgifter* (Pm nr 106). Umeå: Umeå universitet, Enheten för pedagogiska mätningar.

- Stage, C. (1996). *Samma poäng – samma prestation? En jämförelse på delprovs- och uppgiftsnivå mellan män och kvinnor med samma resultat på högskoleprovet* (Pm nr 113). Umeå: Umeå universitet, Enheten för pedagogiska mätningar.
- Stage, C. (2005). *Socialgruppsskillnader i resultat på högskoleprovet* (BVM 11:2005). Umeå: Umeå universitet, Institutionen för beteendevetenskapliga mätningar.
- Stage, C. & Ögren, G. (2001). *Högskoleprovets utveckling under åren 1977–2000. Provets sammansättning och provtagargruppens sammansättning och resultat* (Pm nr 169). Umeå: Umeå universitet, Enheten för Pedagogiska mätningar.
- Stage, C. & Ögren, G. (2010). *Ett nytt högskoleprov. Bakgrund och konsekvenser* (BVM 42:2010). Umeå: Umeå universitet, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Beteendevetenskapliga mätningar.
- Stenlund, T., Eklöf, H., och Lyrén, P.-E. (2016). Group differences in test-taking behaviour: an example from a high-stakes testing program. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*. doi: 10.1080/0969594X.2016.1142935
- Strållberg, Simon. (u.å). *Upprepat provdeltagande på högskoleprovet*. Opublicerat manuskript. Umeå universitet, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap.
- Strömbäck Hjärne, M. (2020): Just Enough Time to Level the Playing Field: Time Adaptation in a College Admission Test, *Scandinavian Journal of Educational Research*, DOI:10.1080/00313831.2020.1788143
- Törnkvist, B. & Henriksson, W. (2004). *SweSAT repeat* (Em No. 24). Umeå: Umeå University, Department of Educational Measurement.
- Törnkvist, B. & Henriksson, W. (2006). *Validity issues concerning repeated test taking of the SweSAT* (Em No. 56). Umeå: Umeå universitet, Institutionen för Beteendevetenskapliga mätningar
- Wedman, J. (2017). *Theory and validity evidence for a large-scale test for selection to higher education* (Doktorsavhandling). Umeå: Umeå universitet, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap.

- Wikström, C. (2008). *Urvalsprov ur ett svenskt och internationellt perspektiv*. (BVM Rapport 2008:35). Umeå: Umeå universitet, Institutionen för Beteendevetenskapliga mätningar
- Wikström, C. & Laukaityte, I (2022a). Högskoleprovet våren och hösten 2020: provtagargruppens sammansättning och resultat. (arbetsrapport nr 68) Umeå universitet, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Beteendevetenskapliga mätningar.
- Wikström, C. & Laukaityte, I (2022b). Högskoleprovet våren och hösten 2021: provtagargruppens sammansättning och resultat. (arbetsrapport nr 69) Umeå universitet, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Beteendevetenskapliga mätningar.
- Wikström, C., Laukaityte, I, & Lyrén, P-E. (2023). Högskoleprovet våren och hösten 2022: provtagargruppens sammansättning och resultat. (arbetsrapport nr 70) Umeå universitet, Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Beteendevetenskapliga mätningar.
- Wilder, G., & Powell, K. (1989). *Sex Differences in Test Performance: A Survey of the Literature* (College Board Report, No 89-3). Educational Testing Service: Princeton
- Willingham, W. W. & Cole, N.S. (1997). *Gender and Fair Assessment*. Mahwah, New Jersey: LEA.
- Ögren, G., Stage, C., Åström, K., & Lexelius, A. (1995). *Försök inför förändring av högskoleprovets utvärderingsrutiner* (Pm nr 107). Umeå: Umeå universitet, Enheten för pedagogiska mätningar.

Kvantitativ del högskoleprovet 2023-03-25

Normeringstabell

Tabell för överföring av antal rätta svar till normerad poäng. Övriga kolumner visar antalet, andelen och den kumulativa andelen provtagare för respektive normerad poäng.

Antal rätta svar	Normerad poäng	Antal provtagare	Andel prov- deltagare (%)	Kumulativ an- del provtagare (%)
0 - 16	0.0	867	1.5	1.5
17 - 19	0.1	1548	2.6	4.1
20 - 21	0.2	1584	2.7	6.8
22 - 23	0.3	1947	3.3	10.1
24 - 26	0.4	3118	5.3	15.4
27 - 29	0.5	3394	5.8	21.2
30 - 34	0.6	5648	9.6	30.8
35 - 37	0.7	3442	5.9	36.6
38 - 41	0.8	4490	7.6	44.3
42 - 45	0.9	4489	7.6	51.9
46 - 49	1.0	4341	7.4	59.3
50 - 53	1.1	4216	7.2	66.4
54 - 58	1.2	5172	8.8	75.2
59 - 62	1.3	3843	6.5	81.8
63 - 65	1.4	2866	4.9	86.6
66 - 68	1.5	2642	4.5	91.1
69 - 70	1.6	1538	2.6	93.7
71 - 72	1.7	1413	2.4	96.1
73 - 74	1.8	1102	1.9	98.0
75 - 76	1.9	702	1.2	99.2
77 - 80	2.0	468	0.8	100.0
		58 830	100.0	

Medelvärde = 0.93

Standardavvikelse = 0.45

Verbal del högskoleprovet 2023-03-25

Normeringstabell

Tabell för överföring av antal rätta svar till normerad poäng. Övriga kolumner visar antalet, andelen och den kumulativa andelen provtagare för respektive normerad poäng.

Antal rätta svar	Normerad poäng	Antal provtagare	Andel provdeltagare (%)	Kumulativ andel provtagare (%)
0 - 18	0.0	1613	2.7	2.7
19 - 20	0.1	1214	2.1	4.8
21 - 22	0.2	1460	2.5	7.3
23 - 26	0.3	3635	6.2	13.5
27 - 29	0.4	3401	5.8	19.2
30 - 33	0.5	5018	8.5	27.8
34 - 36	0.6	4113	7.0	34.8
37 - 40	0.7	5807	9.9	44.6
41 - 43	0.8	4319	7.3	52.0
44 - 47	0.9	5715	9.7	61.7
48 - 52	1.0	6281	10.7	72.4
53 - 55	1.1	3497	5.9	78.3
56 - 59	1.2	3853	6.5	84.9
60 - 62	1.3	2527	4.3	89.2
63 - 64	1.4	1435	2.4	91.6
65 - 67	1.5	1792	3.0	94.6
68 - 69	1.6	897	1.5	96.2
70 - 72	1.7	1047	1.8	98.0
73 - 74	1.8	491	0.8	98.8
75 - 76	1.9	362	0.6	99.4
77 - 80	2.0	353	0.6	100.0
		58 830	100.0	

Medelvärde = 0.83

Standardavvikelse = 0.42

Bilaga 1c

Fördelningstabell högskoleprovet 2023-03-25

Tabell som visar antalet, andelen och den kumulativa andelen provtagare som uppnått respektive normerad poäng på hela högskoleprovet.

Normerad poäng	Antal provtagare	Andel provdeltagare (%)	Kumulativ andel provtagare (%)
0.00	187	0.3	0.3
0.05	331	0.6	0.9
0.10	450	0.8	1.6
0.15	621	1.1	2.7
0.20	816	1.4	4.1
0.25	997	1.7	5.8
0.30	1236	2.1	7.9
0.35	1423	2.4	10.3
0.40	1541	2.6	12.9
0.45	1883	3.2	16.1
0.50	1965	3.3	19.5
0.55	2173	3.7	23.2
0.60	2300	3.9	27.1
0.65	2518	4.3	31.3
0.70	2494	4.2	35.6
0.75	2752	4.7	40.3
0.80	2794	4.7	45.0
0.85	2842	4.8	49.8
0.90	2764	4.7	54.5
0.95	2769	4.7	59.2
1.00	2754	4.7	63.9
1.05	2670	4.5	68.5
1.10	2634	4.5	72.9
1.15	2359	4.0	77.0
1.20	2198	3.7	80.7
1.25	1941	3.3	84.0
1.30	1679	2.9	86.8
1.35	1510	2.6	89.4
1.40	1288	2.2	91.6
1.45	1152	2.0	93.6
1.50	1001	1.7	95.3
1.55	774	1.3	96.6
1.60	600	1.0	97.6
1.65	460	0.8	98.4
1.70	306	0.5	98.9
1.75	242	0.4	99.3
1.80	170	0.3	99.6
1.85	112	0.2	99.8
1.90	57	0.1	99.9
1.95	39	0.1	100.0
2.00	28	0.0	100.0
	58 830	100.0	

Medelvärde = 0.88

Standardavvikelse = 0.38

Kvantitativ del högskoleprovet 2023-10-22

Normeringstabell

Tabell för överföring av antal rätta svar till normerad poäng. Övriga kolumner visar antalet, andelen och den kumulativa andelen provtagare för respektive normerad poäng.

Antal rätta svar	Normerad poäng	Antal provtagare	Andel provdeltagare (%)	Kumulativ andel provtagare (%)
0 - 16	0.0	898	2.1	2.1
17 - 18	0.1	777	1.8	4.0
19 - 20	0.2	1055	2.5	6.5
21 - 22	0.3	1311	3.1	9.6
23 - 25	0.4	2226	5.3	14.9
26 - 29	0.5	3211	7.6	22.5
30 - 33	0.6	3217	7.6	30.2
34 - 36	0.7	2405	5.7	35.9
37 - 40	0.8	3135	7.4	43.3
41 - 44	0.9	3159	7.5	50.8
45 - 48	1.0	3091	7.3	58.2
49 - 52	1.1	3116	7.4	65.6
53 - 57	1.2	3746	8.9	74.5
58 - 61	1.3	2932	7.0	81.4
62 - 64	1.4	2050	4.9	86.3
65 - 67	1.5	1835	4.4	90.6
68 - 69	1.6	1063	2.5	93.2
70 - 71	1.7	1009	2.4	95.6
72 - 73	1.8	789	1.9	97.4
74 - 75	1.9	576	1.4	98.8
76 - 80	2.0	500	1.2	100.0
		42 101	100.0	

Medelvärde = 0.94

Standardavvikelse = 0.46

Verbal del högskoleprovet 2023-10-22

Normeringstabell

Tabell för överföring av antal rätta svar till normerad poäng, Övriga kolumner visar antalet, andelen och den kumulativa andelen provtagare för respektive normerad poäng.

Antal rätta svar	Normerad poäng	Antal provtagare	Andel provdeltagare (%)	Kumulativ andel provtagare (%)
0 - 18	0.0	1011	2.4	2.4
19 - 21	0.1	1230	2.9	5.3
22 - 23	0.2	1123	2.7	8.0
24 - 27	0.3	2858	6.8	14.8
28 - 30	0.4	2408	5.7	20.5
31 - 34	0.5	3527	8.4	28.9
35 - 37	0.6	2930	7.0	35.8
38 - 41	0.7	3984	9.5	45.3
42 - 44	0.8	2952	7.0	52.3
45 - 48	0.9	3921	9.3	61.6
49 - 52	1.0	3636	8.6	70.3
53 - 55	1.1	2501	5.9	76.2
56 - 59	1.2	2990	7.1	83.3
60 - 62	1.3	2009	4.8	88.1
63 - 65	1.4	1684	4.0	92.1
66 - 68	1.5	1327	3.2	95.2
69 - 70	1.6	666	1.6	96.8
71 - 72	1.7	551	1.3	98.1
73 - 74	1.8	363	0.9	99.0
75 - 76	1.9	239	0.6	99.5
77 - 80	2.0	191	0.5	100.0
		42 101	100.0	

Medelvärde = 0,83

Standardavvikelse = 0,43

Bilaga 2c

Fördelningstabell högskoleprovet 2023-10-22

Tabell som visar antalet, andelen och den kumulativa andelen provtagare som uppnått respektive normerad poäng på hela högskoleprovet.

Normerad poäng	Antal provtagare	Andel provdeltagare (%)	Kumulativ andel provtagare (%)
0.00	155	0.4	0.4
0.05	235	0.6	0.9
0.10	314	0.7	1.7
0.15	525	1.2	2.9
0.20	601	1.4	4.3
0.25	750	1.8	6.1
0.30	850	2.0	8.1
0.35	1006	2.4	10.5
0.40	1180	2.8	13.3
0.45	1330	3.2	16.5
0.50	1414	3.4	19.9
0.55	1592	3.8	23.6
0.60	1656	3.9	27.6
0.65	1734	4.1	31.7
0.70	1712	4.1	35.8
0.75	1872	4.4	40.2
0.80	1897	4.5	44.7
0.85	1993	4.7	49.4
0.90	2038	4.8	54.3
0.95	1902	4.5	58.8
1.00	1924	4.6	63.4
1.05	1841	4.4	67.7
1.10	1764	4.2	71.9
1.15	1691	4.0	76.0
1.20	1579	3.8	79.7
1.25	1398	3.3	83.0
1.30	1296	3.1	86.1
1.35	1084	2.6	88.7
1.40	977	2.3	91.0
1.45	838	2.0	93.0
1.50	735	1.7	94.7
1.55	569	1.4	96.1
1.60	483	1.1	97.2
1.65	377	0.9	98.1
1.70	299	0.7	98.8
1.75	201	0.5	99.3
1.80	118	0.3	99.6
1.85	71	0.2	99.8
1.90	41	0.1	99.9
1.95	33	0.1	99.9
2.00	26	0.1	100.0
42 101		100.0	

Medelvärde = 0,88

Standardavvikelse = 0,39

RAPPORTER FRÅN INSTITUTIONEN FÖR BETEENDEVETENSKAPLIGA MÄTNINGAR

Utgivna rapporter i föregående serie:

<http://www.umu.se/edmeas/publikationer/index.html>

2004

- BVM nr 1. LÄRARENKÄT OM DE NATIONELLA PROVEN I MATEMATIK. Kurs B, C och D hösten 2003. Maria Ericsson, Björn Sigurdsson
- BVM nr 2. ORDFÖRSTÅELSE. En litteraturstudie med anknytning till högskoleprovets ORD-prov. Sandra Scott
- BVM nr 3. SJÄLVVÄRDERING SOM METOD FÖR ATT MÄTA MÅLUPPFYLLELSE VIA PROV. Anna Sundström
- BVM nr 4. ATT MÄTA SKRIVFÖRMÅGA. En forskningspresentation om provformat, reliabilitet, validitet samt sociala aspekter. Marit Sigurdson
- BVM nr 5. KLASSISK OCH MODERN TESTTEORI. Analys av det teoretiska och det praktiska körkortsprovet. Marie Wiberg
- BVM nr 6. UTBYTESKOMPLETTERINGAR BLAND DEM SOM AVSLUTADE GYMNASIET 1997–2001. Differenser mellan avgångsbetyg från gymnasiet och betyg som har kompletterats efter den ordinarie gymnasieskolan. Kent Löfgren
- BVM nr 7. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2004. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Christina Stage, Gunilla Ögren
- BVM nr 8. HÖGSKOLEPROVET OCH DE MÅLRELATERADE BETYGEN. En studie av de första eleverna med de nya gymnasiebetygen. Anders Lexelius

2005

- BVM nr 9. LÄRARES SKATTNINGAR AV SINA ELEVERS PROVRESULTAT. Gunilla Näsström
- BVM nr 10. LÄRARENKÄT OM DE NATIONELLA PROVEN I MATEMATIK. Kurs B, C och D våren 2004. Maria Ericsson, Björn Sigurdsson
- BVM nr 11. SOCIALGRUPPSSKILLNADER I RESULTAT PÅ HÖGSKOLEPROVET. Christina Stage
- BVM nr 12. ÄR DET SVÄRARE ATT DELA MED FYRA ÄN MED TVÅ NÄR MAN LÄSER MATTE C? En jämförelse av svårighetsgrad mellan olika versioner av matematikuppgifter i Nationella kursprov. Ewa Bergqvist, Anna Lind

- BVM nr 13. DEN SVENSKA FÖRARPRÖVNINGENS RESULTAT. Sambandet mellan kunskapsprovet och körprovet för underkända och godkända provtagare. Anna Sundström, Marie Wiberg
- BVM nr 14. DATORBASERADE PROV – egenskaper, möjligheter och begränsningar. Christina Wikström
- BVM nr 15. PRESTATIONSSKILLNADER MELLAN FLICKOR OCH POJKAR I NO. En studie av uppgiftsformatets betydelse i TIMSS 2003. Niklas Eriksson
- BVM nr 16. FLICKOR, POJKAR, FYSIK OCH MATEMATIK. Skillnader i inställning mellan hög- och lågpresterande i TIMSS 1995. Lena Adolfsson
- BVM nr 17. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2005. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Christina Stage, Gunilla Ögren

2006

- BVM nr 18. MODELL FÖR BESKRIVNING AV KURSPLANEN FÖR DEN SVENSKA FÖRARUTBILDNINGEN: EN LITTERATURSTUDIE. Tova Stenlund
- BVM nr 19. VIKTNING AV DELPROVEN I HÖGSKOLEPROVET. Christina Stage, Mats Hamrén, Christina Jonsson
- BVM nr 20. TIMSS FIXPUNKTER. En analys av vad elever med olika resultat i TIMSS 2003 vet och kan göra. Peter Nyström
- BVM nr 21. MODELLPRÖVNING. Empirisk prövning av teoretiska modeller för beskrivning av kursplan för förarutbildning. Tova Stenlund
- BVM nr 22. UTVECKLING AV INSTRUMENT FÖR ATT MÄTA BEGREPPET UPPLEVD FÖRARKOMPETENS. Anna Sundström
- BVM nr 23. HUR HÖGSKOLEINSTITUTIONER OCH ENHETER KAN GRANSKA SINA KURSER UR JÄMSTÄLLDHETS- OCH GENUS-PERSPEKTIV. Nuläget och framåtblick med praktiska förslag. Kent Löfgren
- BVM nr 24. JÄMFÖRELSE AV INNEHÅLL I DEN GAMLA OCH DEN NYA KURSPLANEN FÖR DEN SVENSKA FÖRARUTBILDNINGEN. Tova Stenlund, Widar Henriksson, Anna Sundström
- BVM nr 25. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2006. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Christina Stage, Gunilla Ögren

2007

- BVM nr 26. UTVÄRDERING AV INSTRUMENT FÖR UPPLEVD TEORETISK OCH PRAKTISK KOMPETENS. Ett försök med en ny förarprovsmodell. Anna Sundström
- BVM nr 27. BEGREPPET KOMPLETTERING I ETT EXAMINATIONSPERSPEKTIV. Ett försök med det praktiska körkortsprovet. Tova Stenlund, Widar Henriksson, Charlotte Wahl, Bengt Holmberg
- BVM nr 28. NY KURSPLAN OCH NYA FORMER FÖR EXAMINATION. Jämförelse av förarprovet för körkort B före och efter förändringen. Marie Wiberg
- BVM nr 29. SEKVENTIELLA EFFEKTER I HÖGSKOLEPROVET AVSEENDE DELPROVET NOG. Anders Lexelius
- BVM nr 30. SAMSTÄMMIGHET MELLAN MÅL OCH PROV. En studie av det svenska förarutbildningssystemet. Tova Stenlund, Widar Henriksson, Anna Sundström
- BVM nr 31. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2007. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Christina Stage, Gunilla Ögren
- BVM nr 32. SVENSKA SKOLANS LÄRARE OCH UNDERVISNING I MATEMATIK OCH NO I ETT INTERNATIONELLT PERSPEKTIV. Några resultat från TIMSS 2003. Susanne Alger

2008

- BVM nr 33. UTVECKLING OCH UTVÄRDERING AV INSTRUMENT INFÖR EN STUDIE AV LIKVÄRDIGHETEN I KÖRPROVET. Susanne Alger, Widar Henriksson, Anna Sundström
- BVM nr 34. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2008. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Christina Stage, Gunilla Ögren
- BVM nr 35. URVALSPROV UR ETT SVENSKT OCH INTERNATIONELLT PERSPEKTIV. Christina Wikström

2009

- BVM nr 36. RAMVERK FÖR NATIONELLA ÄMNESPROV I BIOLOGI, FYSIK OCH KEMI I GRUNDSKOLANS ÅRSKURS 9. Peter Nyström, Maria Åström
- BVM nr 37. KUNSKAP, INTRESSE OCH STUDIEFRAMGÅNG. En litteraturgranskning. Ingela Eriksson, Widar Henriksson

- BVM nr 38. ELEVERS SYN PÅ NATIONELLA PROV. Resultat från elevenkät vid genomförandet av nationella ämnesprov i biologi, fysik och kemi i grundskolans årskurs 9 våren 2009. Maria Åström, Hanna Eklöf
- BVM nr 39. LIKVÄRDIGHETEN I KÖRPROVET. En studie av samstämmighet i bedömningen. Susanne Alger, Widar Henriksson, Anna Sundström
- BVM nr 40. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2009. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Christina Stage, Gunilla Ögren

2010

- BVM nr 41. SAMMANHÅLLET PROV. Utvärdering av effekter av ett sammanhållet teoretiskt och praktiskt förarprov. Susanne Alger, Widar Henriksson, Anna Wänglund
- BVM nr 42. ETT NYTT HÖGSKOLEPROV. Bakgrund och konsekvenser. Christina Stage, Gunilla Ögren
- BVM nr 43. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2010. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Christina Stage, Gunilla Ögren

2011

- BVM nr 44. ELEVERS SYN PÅ NATIONELLA PROV. Resultat från elevenkät vid genomförandet av nationella ämnesprov i biologi, fysik och kemi i grundskolans årskurs 9 våren 2010. Maria Åström, Hanna Eklöf
- BVM nr 45. PROVTAGARES UPPFATTNING OM FÖRARPROVET. Enkätundersökning före och efter införandet av sammanhållet förarprov. Susanne Alger, Anna Sundström
- BVM nr 46. ATT MÄTA ALLMÄNHETENS KUNSKAPER OM TRAFIKSÄKERHET. Utveckling och utprovning av instrument. Anna Sundström, Per-Erik Lyrén, Susanne Alger
- BVM nr 47. SAMSTÄMMIGHET MELLAN KURSPLAN OCH PROV. En studie av kunskapsprovet för körkortsbehörighet AM. Gunilla Näsström, Susanne Alger, Anna Sundström
- BVM nr 48. UTVÄRDERING AV KUNSKAPSPROVET FÖR KÖRKORTS-BEHÖRIGHET AM. Gunilla Näsström, Susanne Alger, Anna Sundström
- BVM nr 49. HÖGSKOLEPROVET VÅREN 2010. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Christina Stage, Gunilla Ögren

BVM nr 50. BESKRIVNING AV DATA OM DET PRAKTISKA FÖRARPROVET 1998–2005 OCH ANALYS AV TILLFÖRLITLIGHETEN. Susanne Alger, Anna Sundström

BVM nr 51. BESKRIVNING AV DATA OM DET PRAKTISKA FÖRARPROVET 2007–2008 OCH ANALYS AV TILLFÖRLITLIGHETEN. Susanne Alger, Anna Sundström

2012

BVM nr 52. DET NYA HÖGSKOLEPROVET. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat hösten 2011. Christina Stage, Gunilla Ögren

BVM nr 53. PROV FÖR FÖRARBEVIS FÖR MOPED KLASS II. Susanne Alger, Widar Henriksson, Hanna Eklöf

BVM nr 54. PROV FÖR FÖRARBEVIS FÖR MOPED KLASS II. Enkätstudie avseende provkonstruktion och provgenomförande. Susanne Alger

BVM nr 55. SÄMRE ÅR FÖR ÅR? En studie av förändringen av andelen godkända på körprov för körkortsbehörighet B. Susanne Alger, Hanna Eklöf

2013

BVM nr 56. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2012. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Christina Stage, Gunilla Ögren

BVM nr 57. DET PRAKTISKA KÖRPROVET 2009–2011. Analys av datas tillförlitlighet samt provresultat och trender. Susanne Alger, Hanna Eklöf

BVM nr 58. NYA KURS PROV I BIOLOGI OCH KEMI FÖR GYMNASIESKOLAN. Bakgrund och resultat 2011. Gunnel Grelsson, Göran Bergqvist, Niklas Jacobsson

BVM nr 59. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2013. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Gunilla Ögren

2014

BVM nr 60. UPPFÖLJNING AV SAMMANHÅLLET FÖRARPROV. Utvärdering av effekter av ett sammanhållet teoretiskt och praktiskt förarprov mellan 2007 och 2013. Susanne Alger, Hanna Eklöf

BVM nr 61. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2014. Provdeltagargruppens sammansättning och resultat. Gunilla Ögren

2016

- BVM nr 62. TRENDER 1998–2015 AVSEENDE FÖRÄNDRINGEN AV ANDELEN GODKÄNDA PÅ KÖRPROV FÖR KÖRKORTSBEHÖRIGHET B. Susanne Alger, Hanna Eklöf
- BVM nr 63. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2015. Provtagargruppens sammansättning och resultat. Per-Erik Lyrén
- BVM nr 64. JÄMFÖRELSE MELLAN PROVORTER. En studie av körprov för behörighet B. Susanne Alger, Hanna Eklöf

2017

- BVM nr 65. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2016. Provtagargruppens sammansättning och resultat. Per-Erik Lyrén
- BVM nr 66. SAMMA PROV – ANDRA PROVTAGARE. En studie av förändringar i körprovresultat och provtagargruppens sammansättning. Susanne Alger, Hanna Eklöf

2018

- BVM nr 67. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2017. Provtagargruppens sammansättning och resultat. Per-Erik Lyrén

2019

- BVM nr 68. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2018. Provtagargruppens sammansättning och resultat. Per-Erik Lyrén, Inga Laukaityte

2021

- BVM nr 69. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2019. Provtagargruppens sammansättning och resultat. Christina Wikström, Inga Laukaityte

2022

- BVM nr 70. HÖGSKOLEPROVET HÖSTEN 2020. Provtagargruppens sammansättning och resultat. Christina Wikström, Inga Laukaityte

2023

- BVM nr 71. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2021. Provtagargruppens sammansättning och resultat. Christina Wikström, Inga Laukaityte, Per-Erik Lyrén

BVM nr 72. HÖGSKOLEPROVET VÅREN OCH HÖSTEN 2022. Provtagar-
gruppens sammansättning och resultat. Christina Wikström, Inga
Laukaityte, Per-Erik Lyrén